

Elanike teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi

Küsitlusuuring aprillis 2017

Tellija: Sotsiaalministeerium

Teostaja: Turu-uuringute AS

Pärnu mnt. 102, 11312 Tallinn

Tel: +(372) 585 29 700

www.turu-uuringute.ee

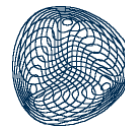

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Küsitluse taust

Turu-uuringute AS viib Sotsiaalministeeriumi tellimusel 2016. aasta detsembrist kuni 2017. aasta augustini igakuiselt (v.a juulis) läbi elanikkonnaküsitlusi töövõimereformi teemadel. Küsitlustega kaardistatakse, milliseks peetakse vähenenud töövõimega inimeste võimekust ja võimalusi töötada ning milline on üldine teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi.

Küsitluse sihtrühmaks on **vähemalt 16-aastased Eesti elanikud** (ESA andmetel 01.01.2016 seisuga ca 1 092 000 inimest). Küsitlused viiakse läbi Turu-uuringute AS-i silmast-silma Omnibussi keskkonnas. Kokku küsitletakse igakuiselt ca 1000 vastajat (**aprillis oli vastajaid 1016**). Ühe uuringulaine tulemuste laiendamisel üldkogumile (16-aastased ja vanemad elanikud) tekkida võiva maksimaalse valimivea suurus jääb sellise valimi suuruse puhul 95%-lisel usaldusnivool 3,1% piiresse (väiksemate gruppide, nt naised-mehed vaatlemisel võib viga olla suurem).

Vastaja valik toimub mitmeastmelise juhuvalikuna (ühes Omnibussi laines valitakse ca 100 küsitluspunkti üle Eesti ning stardiaadressi meetodil viiakse igas punktis läbi ca 10 intervjuud); vastaja valikul leibkonnasiseselt nn noorema mehe reegel ning kvoot vanima vanuserühma jaoks. Omnibuss-küsitluste toimumisajad olid järgnevad:

Detsember 2016: 22.11 – 8.12

Jaanuar 2017: 18.01 - 31.01

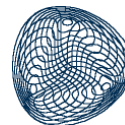
Veebruar 2017: 09.02 – 20.02

Märts 2017: 28.02 – 13.03

Aprill 2017: 28.03 – 10.04

Käesolevas raportis on esitatud sama ankeedi alusel viies Omnibuss-uuringulaines läbi viidud küsitluste tulemuste ajalised võrdlused. Samuti on esitatud võrdlused 2015. aastal läbi viidud töövõimereformi-teemalise *ad hoc* uuringuga *Teadlikkus ja hoiakud vähenenud töövõimega inimeste ning töövõimereformi teemal* (uuringuraport leitav aadressilt: http://sm.ee/sites/default/files/content-editors/Uudised_pressiinfo/2015_tvr_koondraport_lopl.pdf). Toona küsitleti silmast-silma meetodil 1002 vähemalt 16-aastast elanikku, 996 töövõimetuspensionäri ning 770 töödandjat. Tulenevalt muudatustest küsitlusankeedis pole ajalised võrdlused 2015. aastaga kõigi teemade puhul võimalikud.

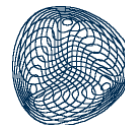
Kaalumata valimi, kaalutud valimi ning üldkogumi proportsioonid

Andmed kaaluti vastajate soo, vanuserühma, rahvuse ning elukoha (regioon ja asulatüüp) alusel.

	Kaalumata valim (%)	Kaalutud valim (%)	Üldkogum (ESA 01.01.2016)
SUGU			
Mees	48,9%	45,9%	45,9%
Naine	51,1%	54,1%	54,1%
VANUSERÜHM			
16-24 a.	8,6%	11,2%	11,2%
25-34 a.	18,6%	17,7%	17,7%
35-49 a.	25,1%	24,4%	24,4%
50-64 a.	28,1%	23,8%	23,8%
65-74 a.	11,1%	11,7%	11,7%
75 a. ja eakam	8,6%	11,2%	11,2%
RAHVUS			
Eestlane	72,0%	67,8%	67,8%
Muu rahvus	28,0%	32,2%	32,2%
REGIOON			
Tallinn	31,9%	32,3%	32,3%
Muu Harjumaa	15,2%	15,5%	15,5%
Ida-Virumaa	11,9%	11,4%	11,4%
Lääne-Eesti	12,2%	11,6%	11,6%
Kesk-Eesti	8,0%	7,4%	7,4%
Lõuna-Eesti	20,9%	21,7%	21,7%
ASULATÜÜP			
Linnaline asula	68,0%	68,8%	68,8%
Maaline asula	32,0%	31,2%	31,2%

Ülevaade küsitlustööst

Ülevaade küsitlustööst on toodud alljärgnevas tabelis:

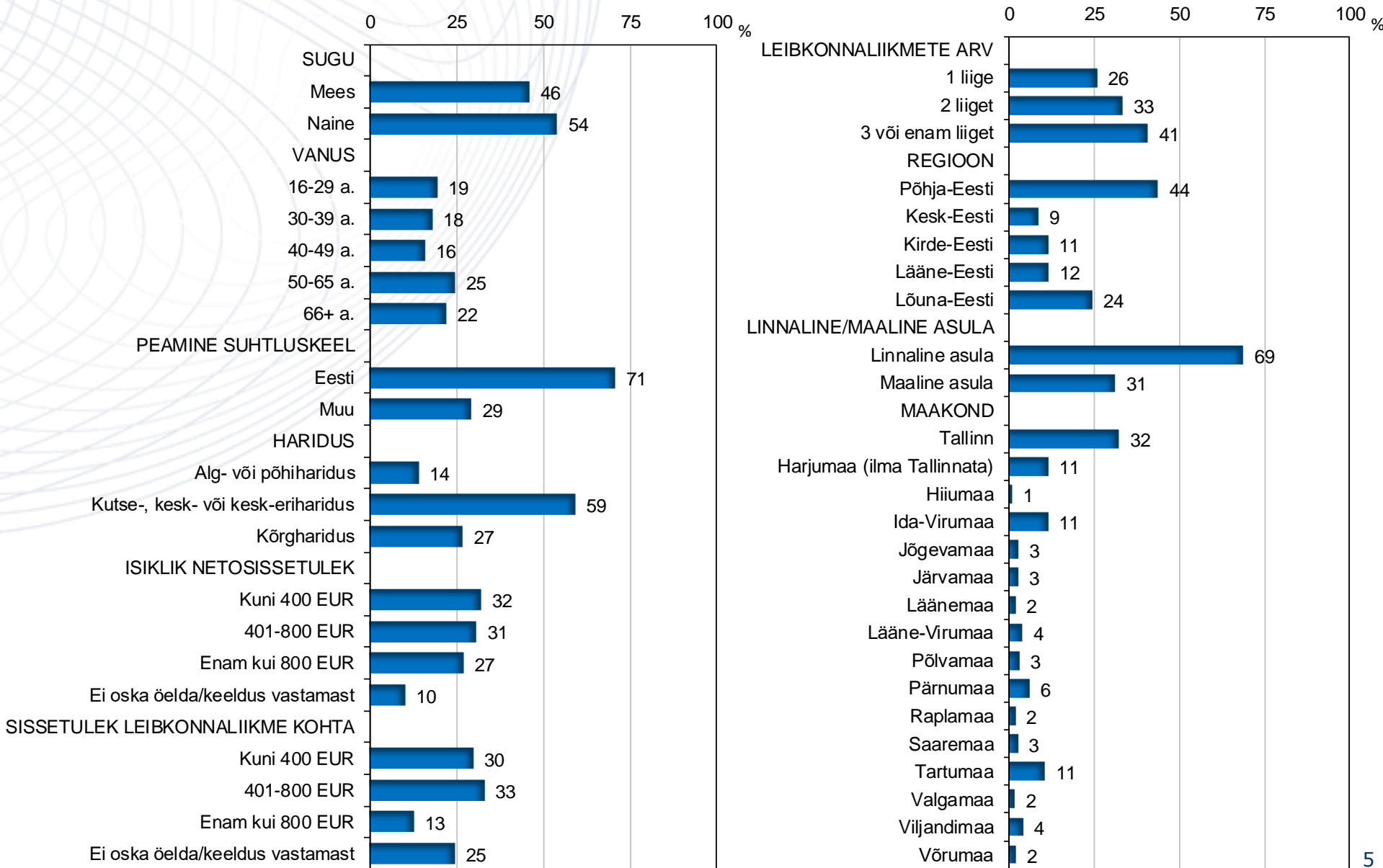
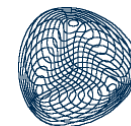
Küsitlusperiood	28.03 - 10.04
Küsitluspunkte	101
Küsitlejaid	56
Põhjused, miks küsitlus ei toimunud	
Peres ei ela sihtrühma kuuluvaid inimesi (vanima vanuserühma kvoot on täis)	379
Kedagi pole kodus	2076
Sihtrühma kuuluv inimene pole kodus	70
Keelduti kontaktist	385
Sihtrühma kuuluv inimene keeldus intervjuust	636
Ei ole eluruumid või aadressile ei pääse ligi	232
Muu mittetoimumise põhjus	70
Kokku aadresse (v.a praak)	4873
Korduvvisiite	768
Täidetud OB põhiankeete (vähemalt 15-aastaste vastajatega)	1005
Täidetud OB lisaankeete (vähemalt 16-aastaste vastajatega)	20
Praakankeete	0
Kokku läbiviidud intervjuusid vähemalt 16-aastaste vastajatega	1016

Võttes aluseks keeldumiste ja läbiviidud intervjuude arvu oli **vastamisaktiivsus 50%**.

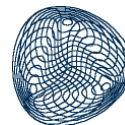
Töövõimereformi-teemaline küsimusteplokk oli ankeedis esimene.

Valimi profiil

Kaalutud andmed, n=1016 (kõik vastajad)

Valimi profiil – töötamine, vähenenud töövõime või puude olemasolu

2016. a IV kvartali lõpus oli Eestis Sotsiaalkindlustusameti (SKA) andmetel 95 706 töövõimetuspensionäri, mis moodustab vähemalt 16-aastastest elanikest 9% ning tööealistest (ehk 16-65-aastastest) elanikest 11% (autori arvutused). Küsitlusvalimis oli töövõimetuspensionäride ning vähenenud töövõimega inimeste osatähtsus sarnane üldkogumile: **vähemalt 16-aastastest vastajatest moodustasid töövõimekaoga inimesed 9%** ning 16-65-aastastest vastajatest 10% (maksimaalne veapiir 95%-lisel usaldusnivool on ca 2%). Vanuserühmade võrdluses on vähenenud töövõimega* inimeste osatähtsus suurim vanuserühmas 50-65 (20%±5%).

Puudega inimesi oli SKA andmeil Eestis 2016. aasta IV kvartali lõpus üle 147 tuhande. Vähemalt 16-aastastest elanikest moodustavad puudega inimesed 12% (autori arvutused). Küsitlusvalimis oli **puudega inimesi 10%** (veapiir 2%). Keskmisest enam oli puudega vastajaid üle 65-aastaste seas (18%±6%) ning Kirde- ja Lõuna-Eestis (vastavalt 18% ja 14%, veapiir 5-7%). Vähenenud töövõimega vastajatest oli puue määratud 29 protsendile (veapiir ~9%).

Vähenenud töövõime või puudega inimeste osakaal on suurem pigem madala hariduse ja/või sissetulekuga rühmades.

Tööga on küsitluse andmetel hõivatud **60%±3% vähemalt 16-aastastest, sealjuures tööealistest (16-65-aastastest) elanikest töötab 73%±3%**. Töötamiseks loeti siinkohal igasugust tasustatud tööd - palgatööd, ettevõtlusega tegelemist või muud tasustatud tööd.

Vähemalt 16-aastastest meestest töötab 68%±4% ja samas vanuses naistest 54%±4%. Võttes aluseks ainult tööealised inimesed ehk 16-65-aastased, on tööga hõivatuse määr meeste seas 77% ja naiste seas 69%.

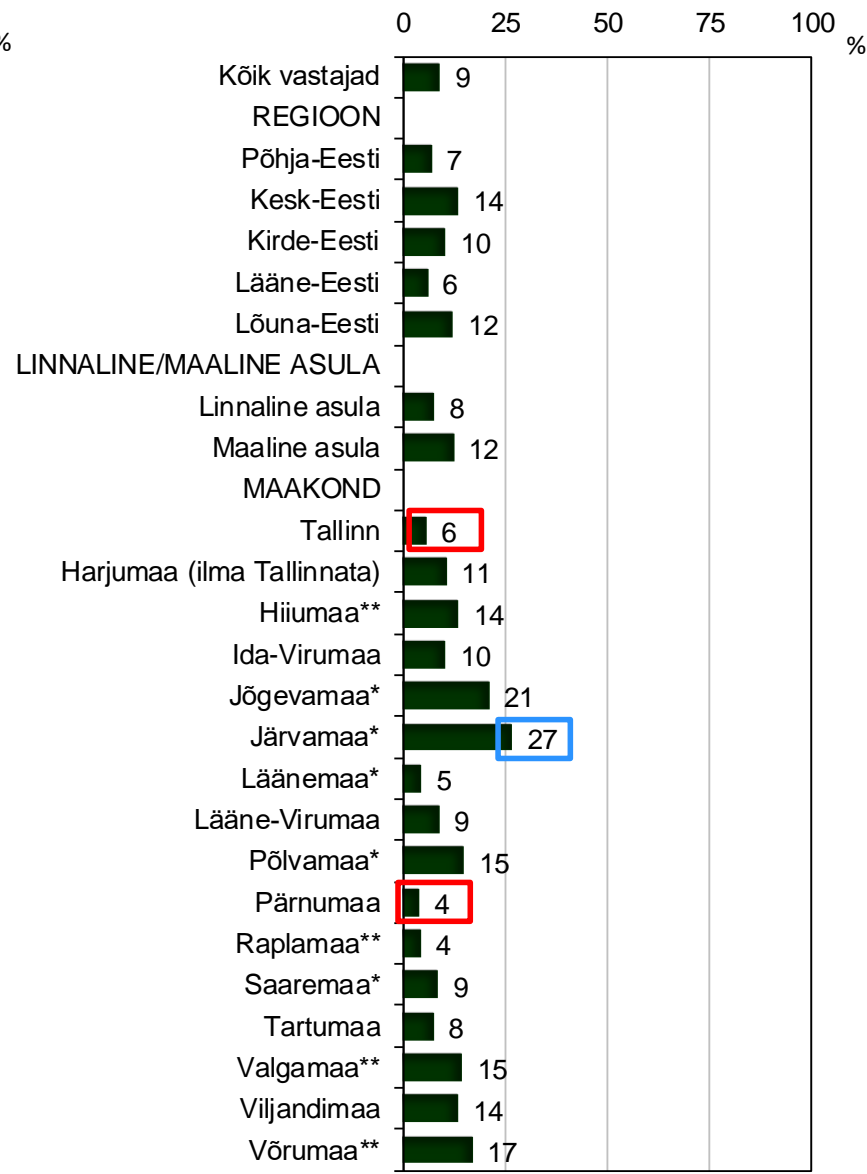
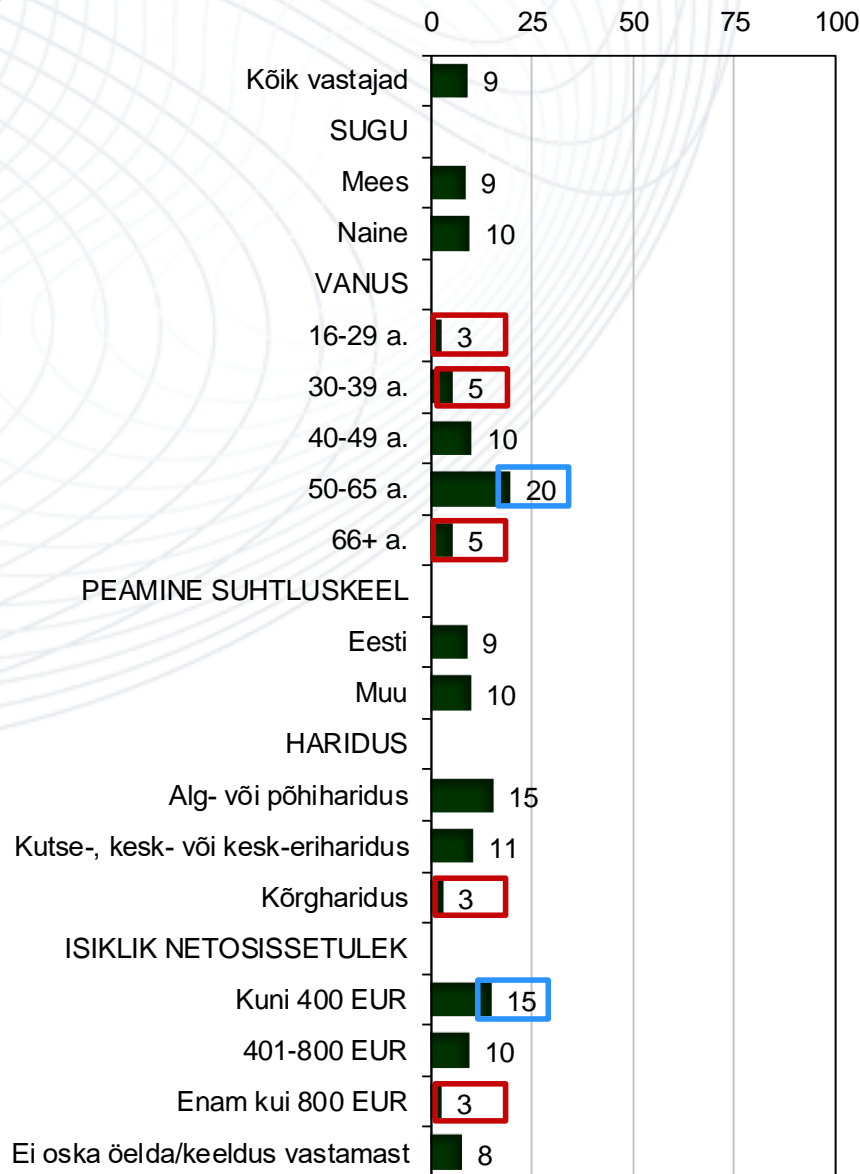
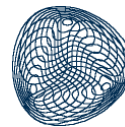
Ootuspäraselt on tööga hõivatute osatähtsus kõrgeim keskmistes vanuserühmades (30-49-aastastest töötab 85%±4%), kõrgharidusega elanike seas (70%±5%) ning kõrge sissetulekuga rühmades. Regioonide võrdluses on tööga hõivatud inimeste osatähtsus kõrgeim Põhja-Eestis (66%±5%). **Vähenenud töövõimega inimestest töötas küsitluse andmetel 45%±10%**. Puudega vastajate seas on tööhõive madalam – tööga oli hõivatud 28%±9% puudega vastajatest.

* Edaspidi on tekstis vähenenud töövõimega inimeste all silmas peetud ka töövõimetuspensionäre.

Kas Teil on ametlikult määratud ja praegu kehtiv töövõimekadu (vähenenud töövõime)?

Kaalutud andmed, n=1016 (kõik vastajad)

Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

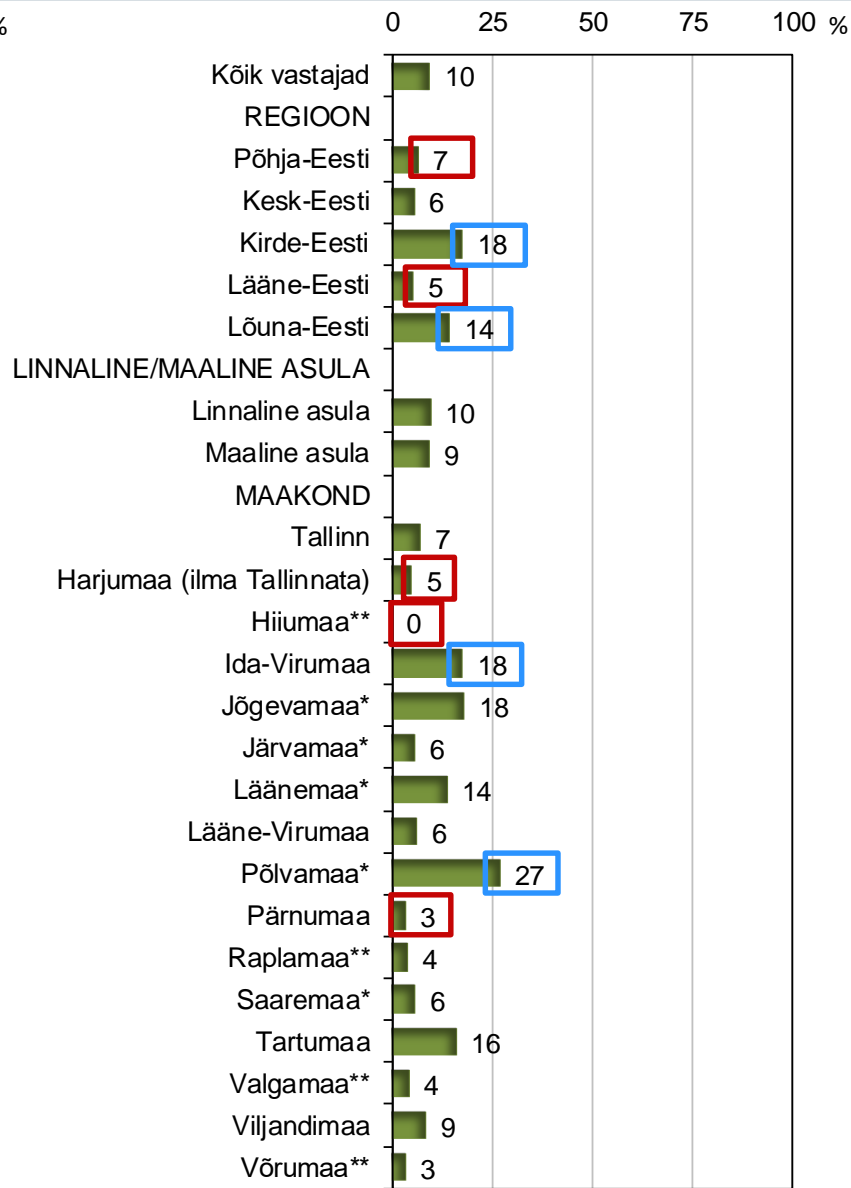
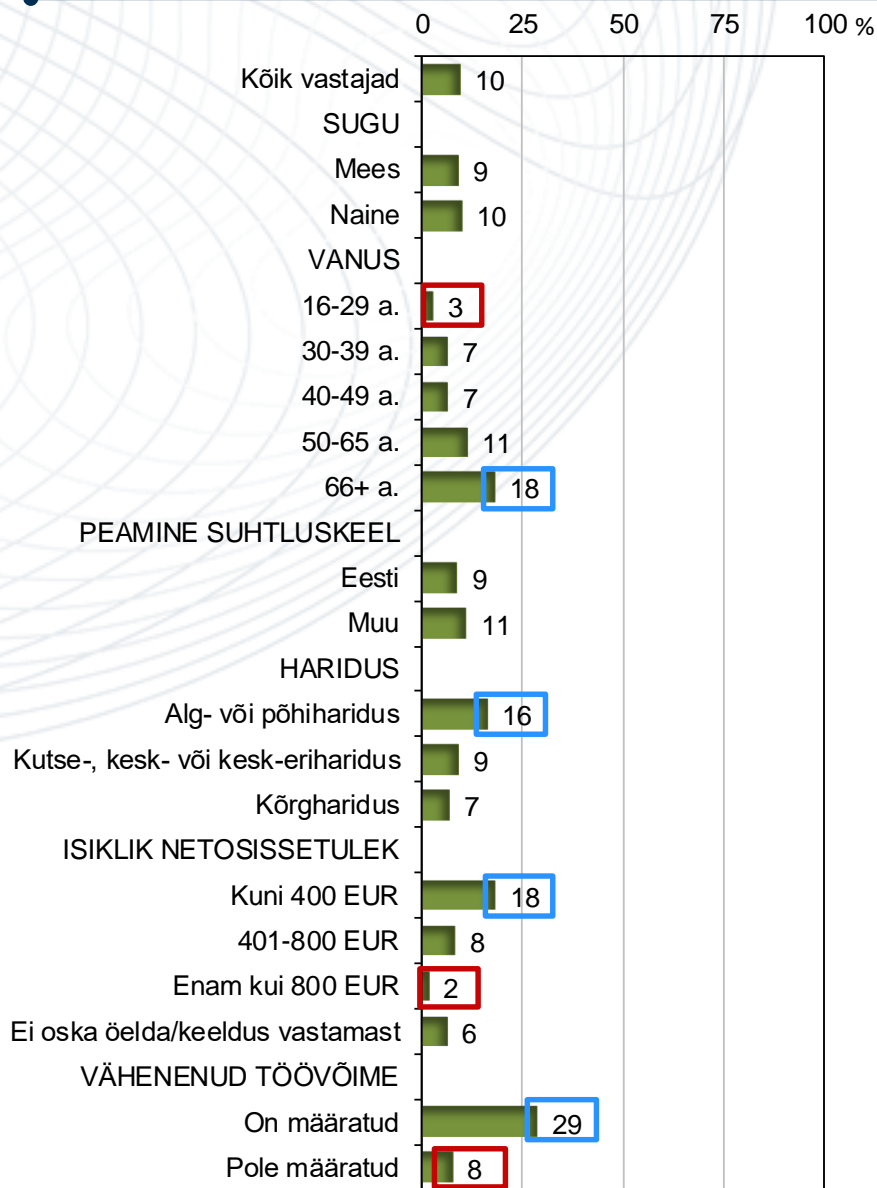
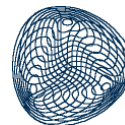

* Valimi suurus jääb vahemikku 30-40 vastajat; **Valim on väiksem kui 30 vastajat

Kas Teil on ametlikult määratud ja praegu kehtiv puude raskusaste?

Kaalutud andmed, n=1016 (kõik vastajad)

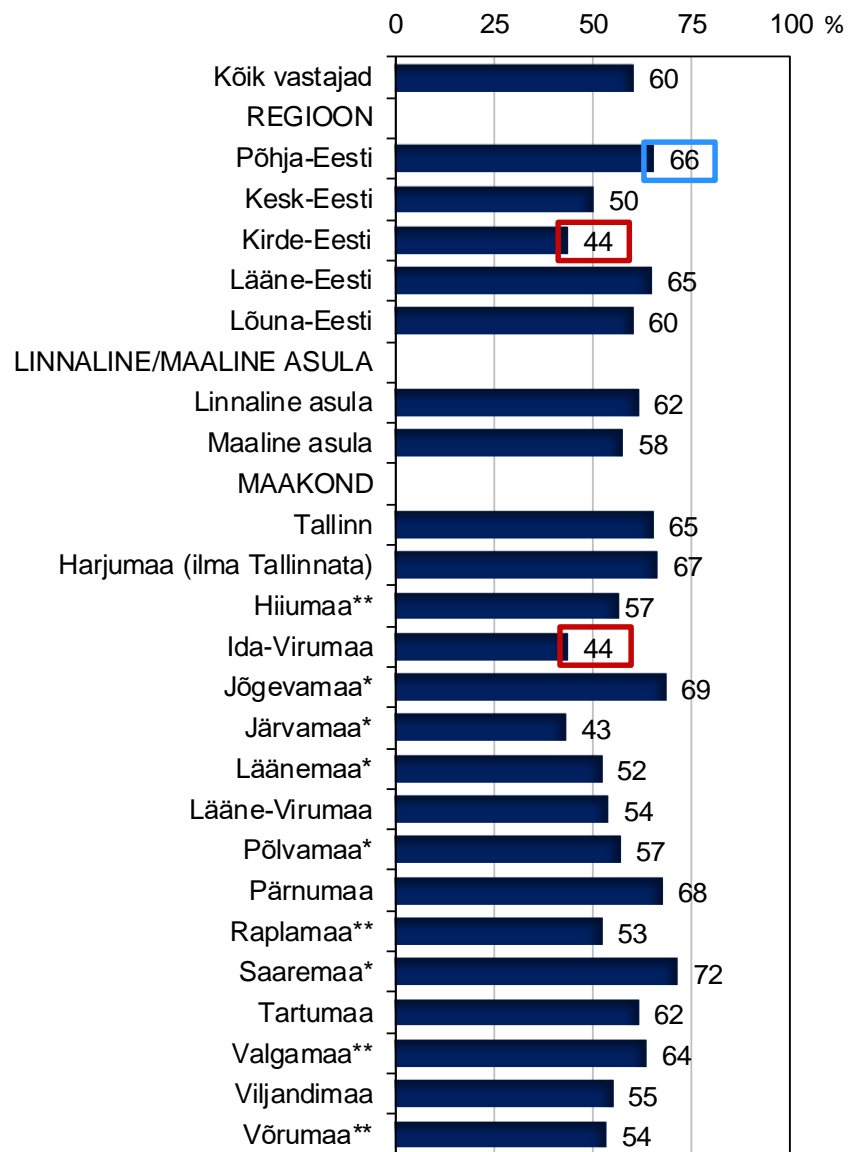
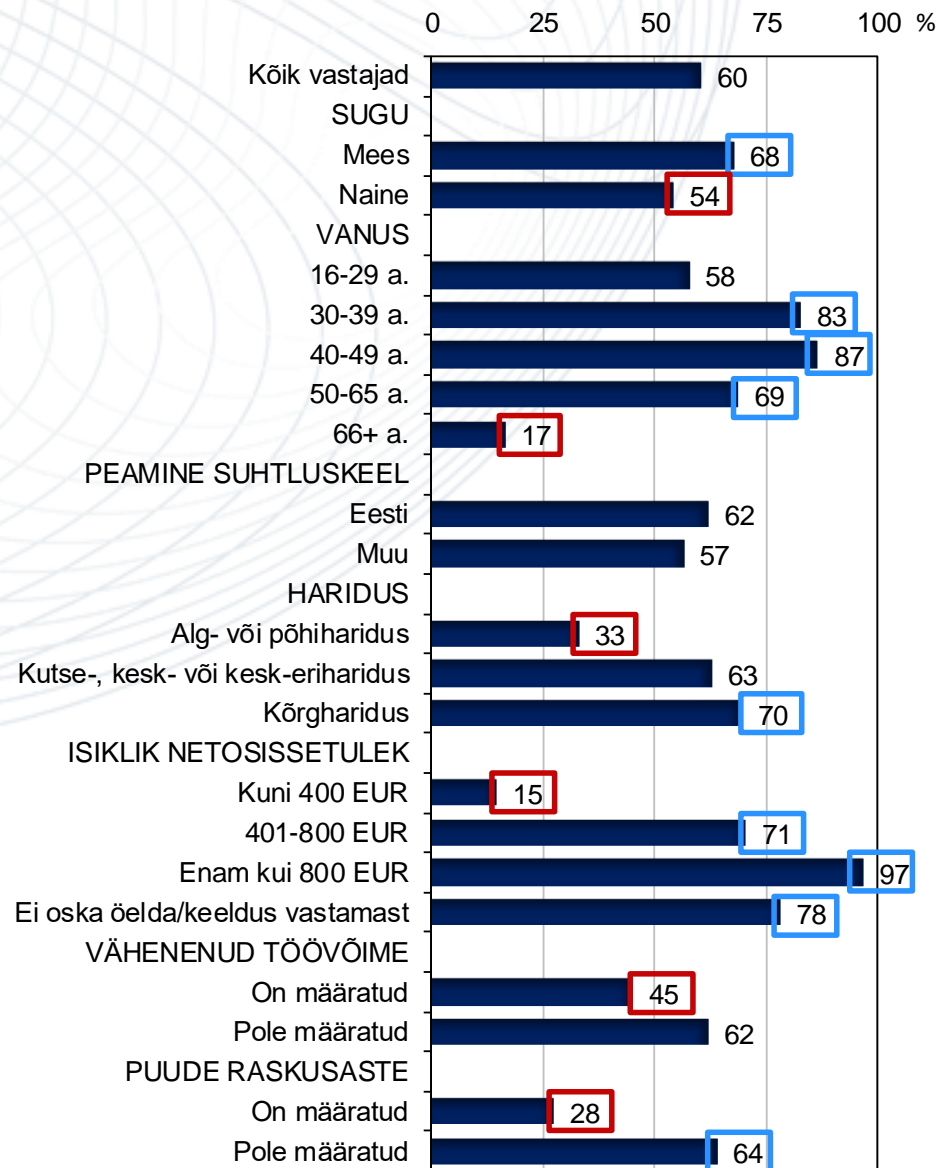
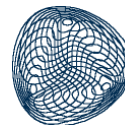
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

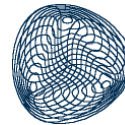
* Valimi suurus jääb vahemikku 30-40 vastajat; **Valim on väiksem kui 30 vastajat

Kas Te teete praegusel ajal tasustatud tööd? Kaalutud andmed, n=1016 (kõik vastajad)

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

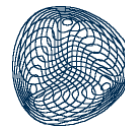

* Valimi suurus jääb vahemikku 30-40 vastajat; **Valim on väiksem kui 30 vastajat

1. Suhtumine vähenenud töövõimega inimeste võimekusse ja võimalustesse töötada

1.1. Kokkuvõte (1)

Suhtumist vähenenud töövõimega inimeste (endiste töövõimetuspensionäride) võimekusse ja võimalustesse töötada kaardistatakse Omnibuss-uuringutes nelja väite abil, millega nõustumist palutakse vastajail 4-palli skaalal hinnata.

Vaatlusalustest väidetest leidis kõige enam toetust väide, mille kohaselt võiksid vähenenud töövõimega inimesed teha endale võimetekohast tööd, kui seda leidub. Väitega nõustus 94% elanikest ning 5% oli sellele vastu. Võrreldes varasemate küsitlustega on üldine väitega nõustumine jäänud samale tasemele (varasemates uuringutes 93-96%), kuid väitega täiesti nõustujate osatähtsus on ajas kahanenud (varasematel uuringukuudel 57-63% ja aprillis 52%). Selle arvelt on kasvanud väitega pigem nõustujate osatähtsus (varem 32-38% ja aprillis 42%).

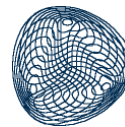
Tulemused viitavad, et vähenenud töövõimega inimeste seas on skeptilisus vähenenud töövõimega inimeste töötamise suhtes veidi kõrgem kui kogu elanikkonnas, kuid tulenevalt vähenenud töövõimega vastajate vähesusest küsitlusvalimis (aprillis 99 vastajat) on veapiir selle rühma kohta üldistuste tegemisel suur (ligi 6%) ning rühmade vahelist erinevust polnud võimalik statistiliselt kinnitada. Küll aga on vähenenud töövõimega inimeste sihtrühmas täheldatav väitega mittenõustujate lisandumine võrdluses märtsiga: märtsis polnud väitega nõus 3% ning aprillis 10% vähenenud töövõimega vastajatest.

Töövõimereformi pooldajatest toetas vähenenud töövõimega inimeste töötamist 97% ning reformi kriitikuteist 85%. Väitega ei nõustunud, st vähenenud töövõimega inimeste töötamist ei pooldanud keskmisest sagedamini Harjumaa (v.a Tallinna) elanikud (20%).

Sellega, et vähenenud töövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada, nõustus aprillis 80% elanikest ning 15% ei nõustunud. Võrreldes varasemate uuringukuudega (detsember-märts) on väitega täiesti nõustumine vähenenud (varasemates uuringukuudes oli väitega täiesti nõustujaid 35-42% ja aprillis 32%). Samaaegselt on lisandunud nii väitega pigem nõustujaid kui ka mittenõustujaid (mittenõustujaid oli varasematel uuringukuudel 9-11% ning aprillis 15%) . Siit võib järeldada, et skeptilisus vähenenud töövõimega inimeste töömotivatsiooni ja –suutlikkuse osas on ajas pisut kasvanud.

Rühmade vahelised erinevused väitega nõustumises on sarnased eelmisele küsitlusele (märtsis). Vähenenud töövõimega inimeste seas püsib väitega nõustumine samal tasemel kui kogu elanikkonnas. Regioonide võrdluses jagavad arvamust, et vähenenud töövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada, keskmisest sagedamini Lääne- või Lõuna-Eestis elavad inimesed (vastavalt 87 ja 90% on nõus). Vastupidisel seisukohal on, st väitega ei nõustu keskmisest sagedamini Harjumaa (v.a Tallinna) elanikud (39% pole nõus). Töövõimereformi poolehoidjad usuvad keskmisest sagedamini ka vähenenud töövõimega inimeste suutlikkusse ja tahtesse tööd teha (90% väitega nõus), samas kui reformi kriitikud on antud küsimuses keskmisest sagedamini skeptilised (35% pole väitega nõus).

1.2. Kokkuvõte (2)

Väitega, mille kohaselt **vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega, nõustus 69% elanikest ning 25% sellega nõus ei olnud**. Võrreldes varasemate uuringukuudega on väitega mitterõustumine pisut sagenenud (varem on mitterõustujate osatähtsus jäänud 19-22% piiresse), mis näitab, et **üldist suhtumist vähenenud töövõimega inimestesse tunnetatakse varasemaga võrreldes veidi sagedamini positiivse või neutraalsena**. Vähenenud töövõimega inimeste seas on kogu elanikkonnaga võrreldes enam neid, kes ei usu, et vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega (vähenenud töövõimega inimestest ei nõustunud väitega 35%). Samal seisukohal on keskmisest sagedamini ka muukeelsed elanikud (35%), Harjumaa (v.a Tallinna) ning Kirde-Eesti elanikud (vastavalt 43% ja 36%) ning reformi kriitikud (31%).

Viimase väitega kaardistati suhtumist töövõimereformi aluseks olevasse põhimõttesse – **inimese töövõime puhul peaks hindama seda, mida ta suudab, mitte seda, mida ta ei suuda**. Antud põhimõttega nõustus 86% elanikest ning nõus polnud 9%. Võrreldes varasemate uuringulainetega on pisut sagenenud uue hindamis põhimõttega mitterõustumine (varem jäi see 5-6% piiresse).

Ka vähenenud töövõimega inimeste sihtrühmas on võrreldes märtsiga vastuseis uuele hindamis põhimõttele veidi suurenenud: märtsis pooldas uut hindamis põhimõtet 91% ja selle vastu oli 6%, aprillis olid aga vastavad näitajad 77% ja 19% (veapiir kuni 8%). Samuti on reformi sihtrühmas vastuseis uuele hindamis põhimõttele aprillis keskmiselt suurem kui kogu elanikkonnas tervikuna.

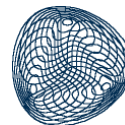
Ootuspäraselt on uue hindamis põhimõtte vastu keskmisest sagedamini reformi kriitikud (22% pole uue põhimõttega nõus). Regiooniti on vastuseis kõrgeim Harjumaal (v.a Tallinnas) (33% on vastu).

Lisaks eeltoodud neljale väitele uuriti ka inimeste valmidust töötada koos vähenenud töövõimega inimestega. **Inimestest, kellele pole töövõimekadu, vähenenud töövõimet ega puuet määratud, suhtub 72% vähenenud töövõimega inimestega koos töötamise hästi, 8% eelistaks vähenenud töövõimega inimestega mitte koos töötada ning 3% ei sooviks nendega koos töötada**. Selge arvamus puudub 17 protsendil vastajatest. Ka kogu elanikkonnas jagunevad tulemused sarnaselt ilma töövõimeka/puudeta inimestele – vähenenud töövõimega inimestega koos töötamises ei näe probleemi 73% elanikest, samas kui vähenenud töövõimega inimestega eelistaks või ei sooviks koos töötada 10%. Viie uuringulaine võrdluses pole suhtumises vähenenud töövõimega inimestega koos töötamise selgesuunalisi muutusi toimunud.

Keskmisest veidi sagedamini väljendasid positiivset suhtumist vähenenud töövõimega inimestega koos töötamise reformi pooldajad (80%) ning Kesk- ja Lõuna-Eesti elanikud (vastavalt 82% ja 79%). Soovimatust töötada koos vähenenud töövõimega inimestega väljendasid keskmisest sagedamini reformi kriitikud (18%).

1.3. Mõeldes vähenenud töövõimega inimeste olukorrale Eestis, hinnake palun, kuivõrd Te nõustute järgmiste väidetega. n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool. NB! Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

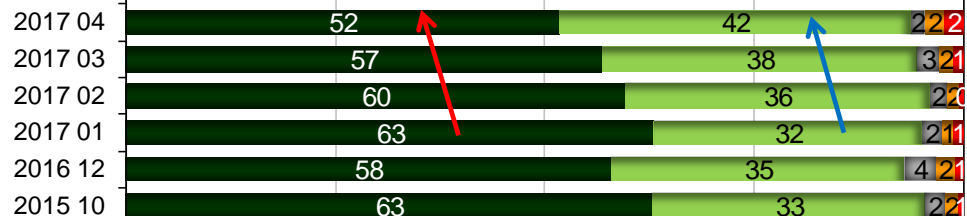

■ Täiesti nõus   ■ Pigem nõus   ■ Ei oska öelda   ■ Pigem ei nõustu   ■ Üldse ei nõustu

0%   25%   50%   75%   100%

Vähenenud töövõimega inimesed võiksid teha endale võimetekohast tööd,

kui seda leidub

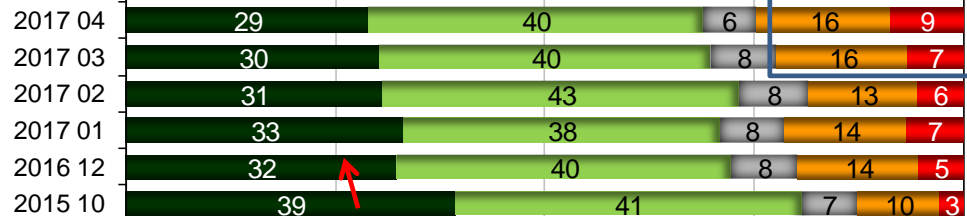
Inimese töövõime puhul peaks hindama seda, mida ta suudab, mitte seda, mida ta ei suuda

Vähenenud töövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada

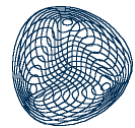

Vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega

1.4. Mõeldes vähenenud töövõimega inimeste olukorrale Eestis, hinnake palun, kuivõrd Te nõustute järgmiste väidetega. Vähenenud töövõimega vastajad, detsembris n=106, jaanuaris n=93, veebruaris n=72, märtsis n=90, aprillis n=99

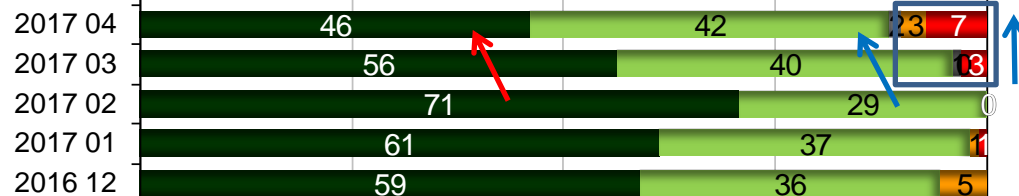
Joonisel on **sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool. NB! Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

■ Täiesti nõus   ■ Pigem nõus   ■ Ei oska öelda   ■ Pigem ei nõustu   ■ Üldse ei nõustu

0%   25%   50%   75%   100%

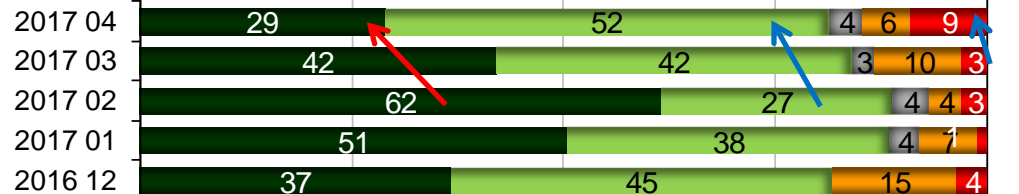
Vähenenud töövõimega inimesed võiksid teha endale võimetekohast tööd, kui seda leidub

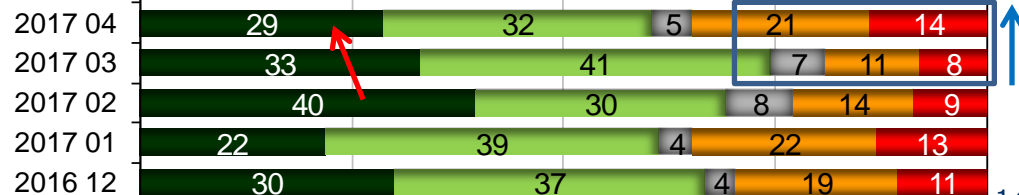
Inimese töövõime puhul peaks hindama seda, mida ta suudab, mitte seda, mida ta ei suuda

Vähenenud töövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada

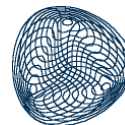

Vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega

1.5. Nõustumine väitega – vähenenud töövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada. n=1016 (kõik vastajad)

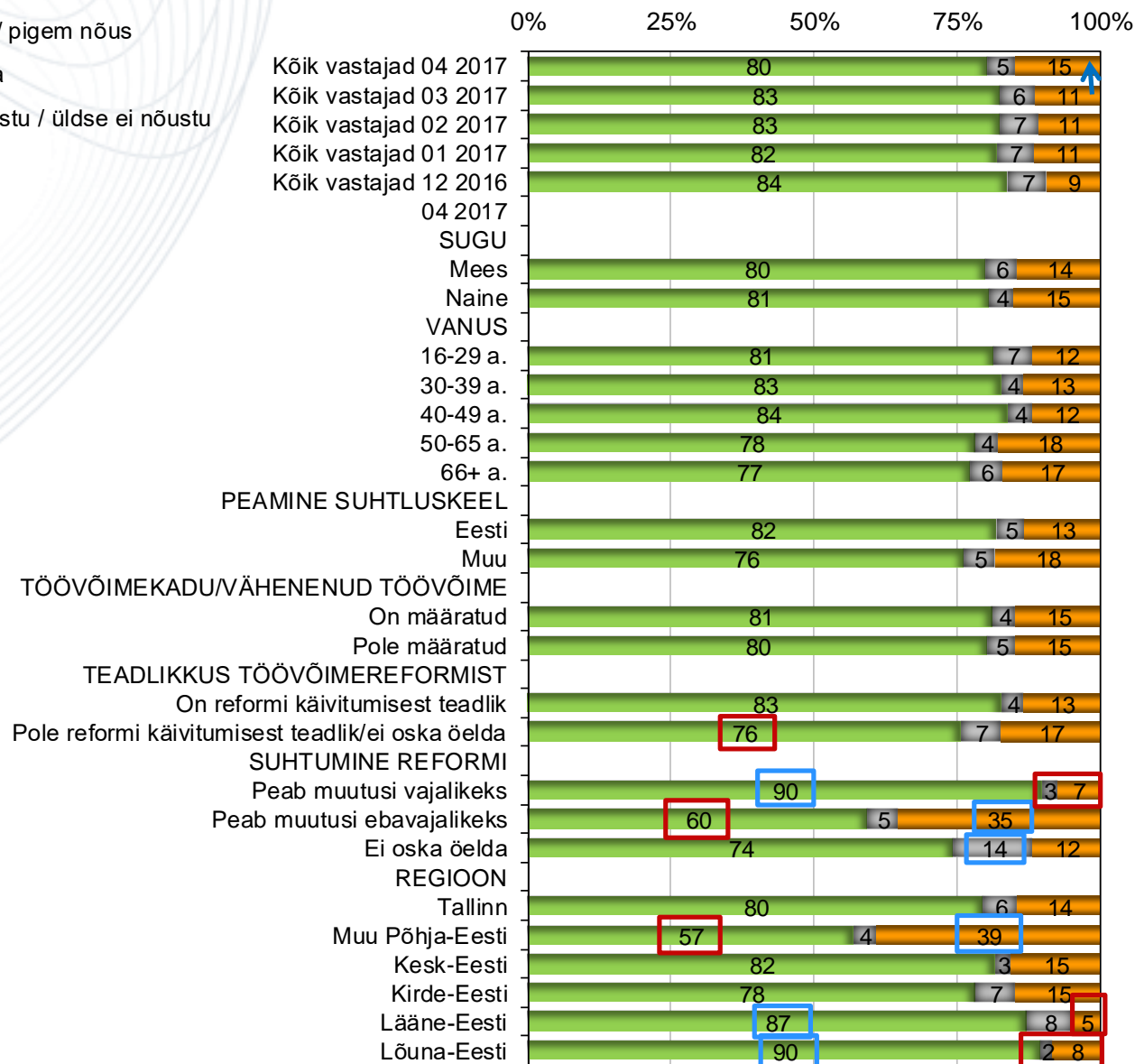
Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

■ Täiesti nõus / pigem nõus

■ Ei oska öelda

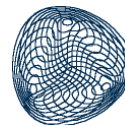
■ Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

1.6. Nõustumine väitega – vähenenud töövõimega inimesed võiksid teha endale

võimetekohast tööd, kui seda leidub. n=1016 (kõik vastajad)

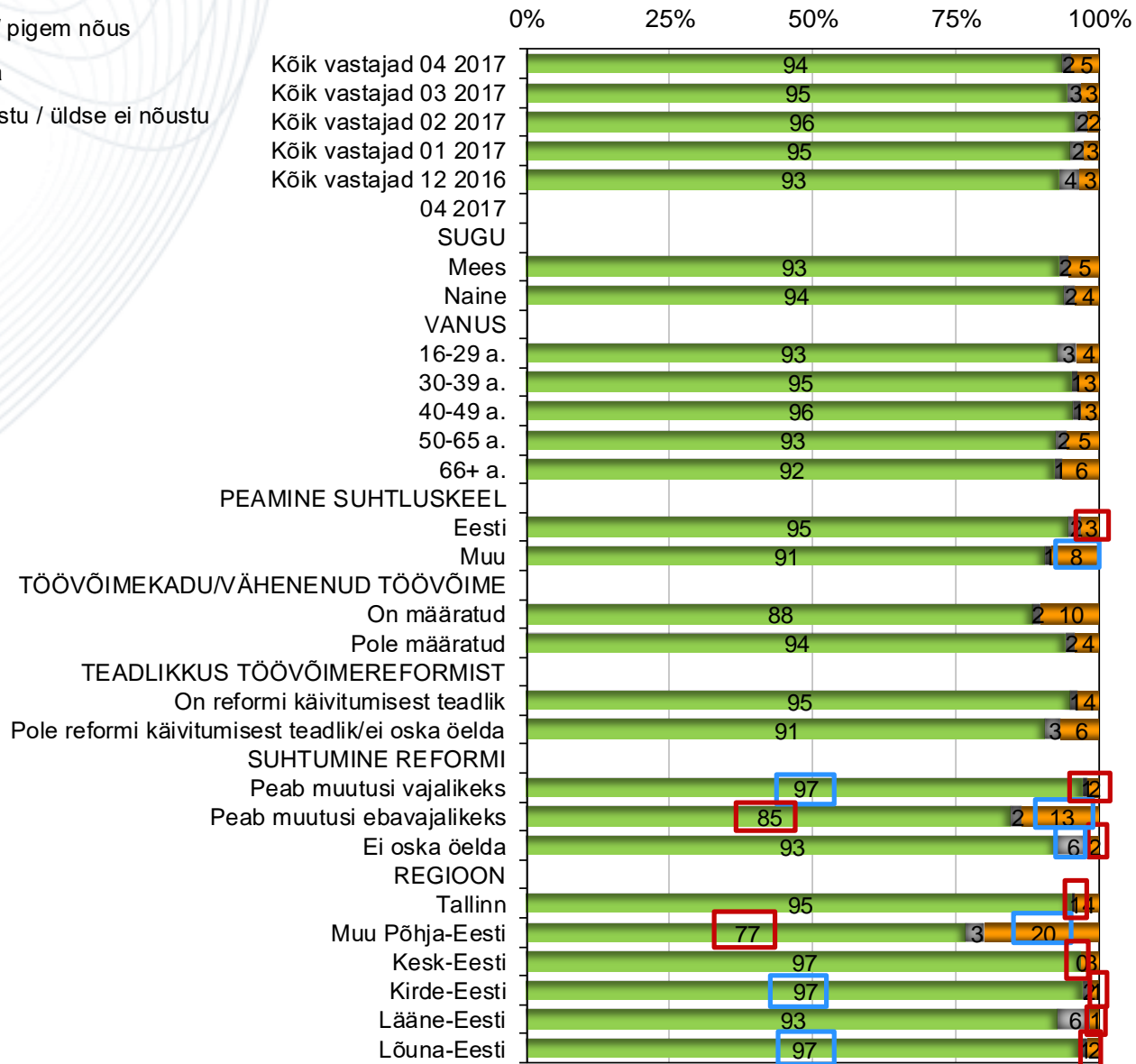
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

■ Täiesti nõus / pigem nõus

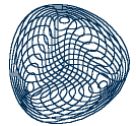
■ Ei oska öelda

■ Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

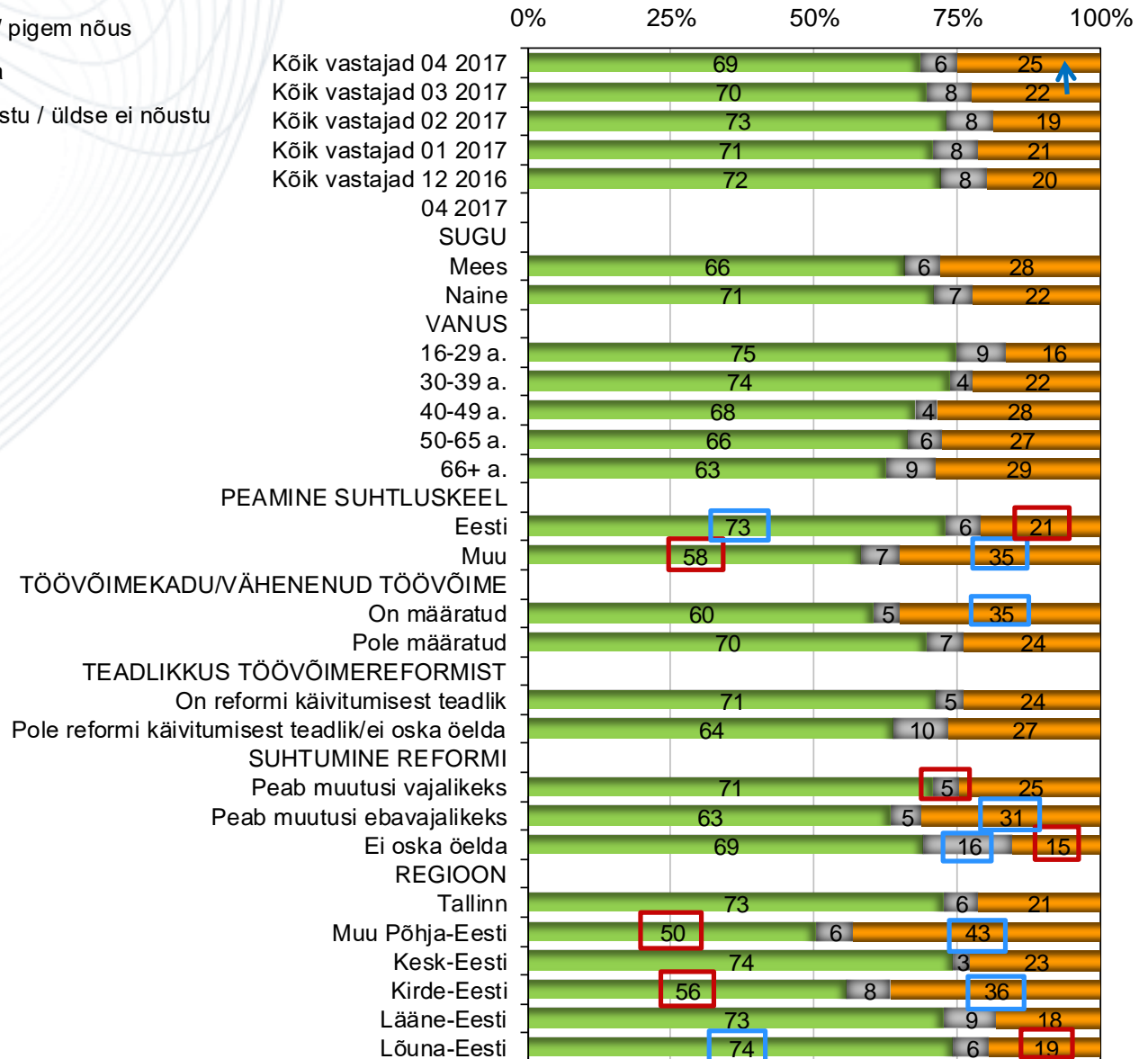

1.7. Nõustumine väitega – vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega. n=1016 (kõik vastajad)

Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

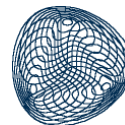

- Täiesti nõus / pigem nõus
- Ei oska öelda
- Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

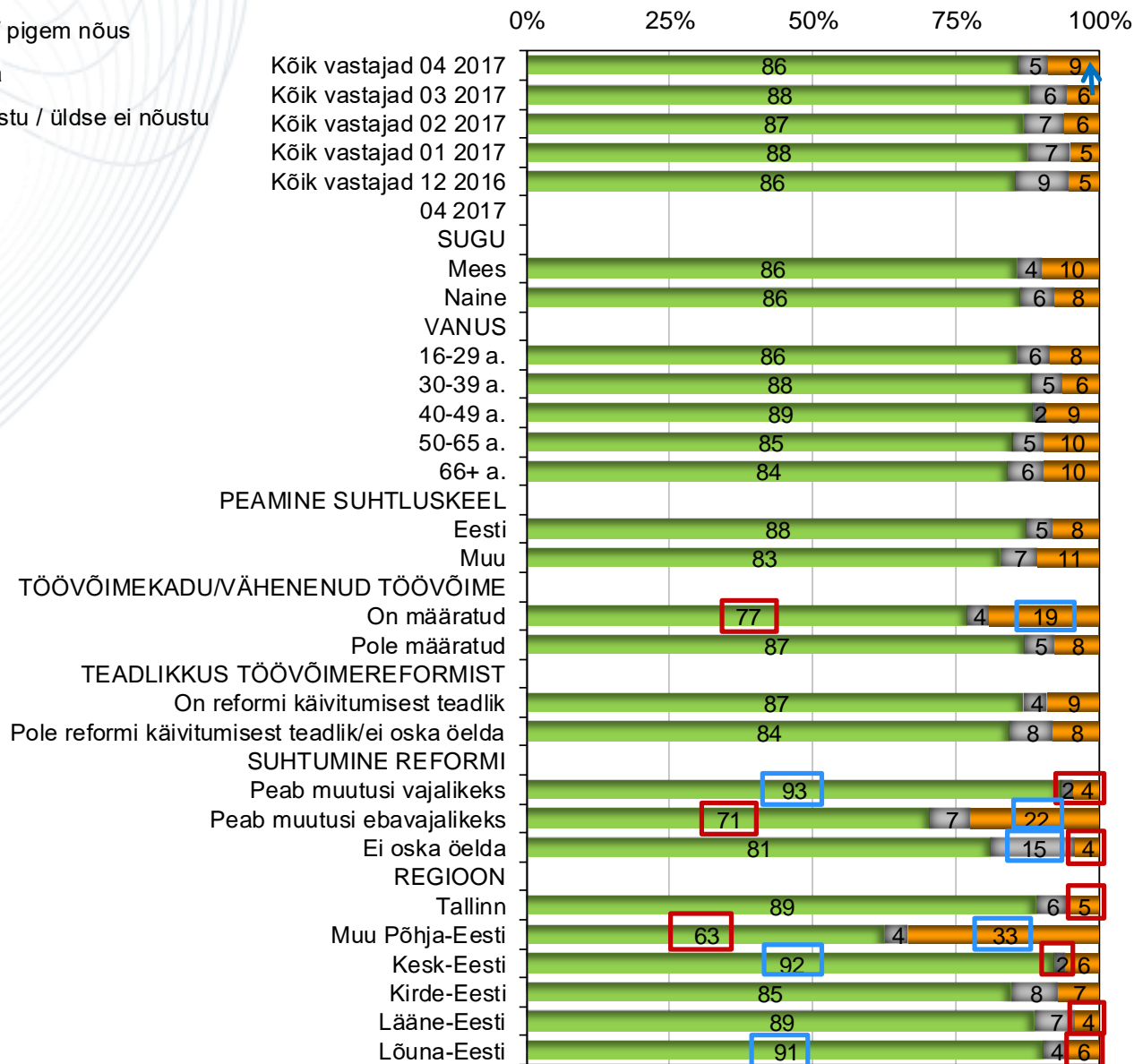

1.8. Nõustumine väitega – inimese töövõime puhul peaks hindama seda, mida ta suudab, mitte seda, mida ta ei suuda. n=1016 (kõik vastajad)

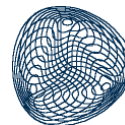
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

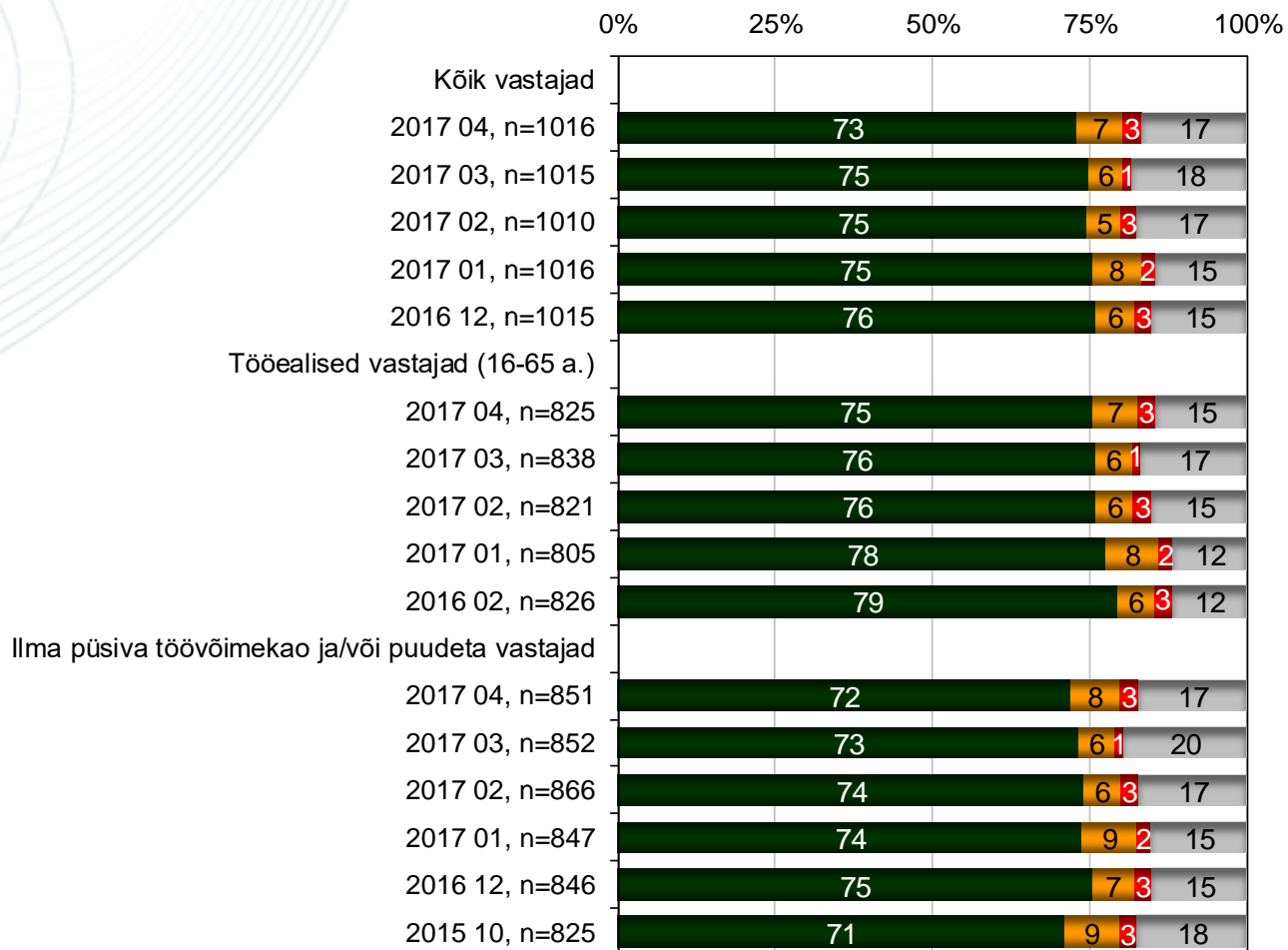
- Täiesti nõus / pigem nõus
- Ei oska öelda
- Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

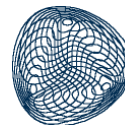

1.9. Kuidas suhtute sellesse, kui peaksite töötama koos vähenenud töövõimega inimestega? n=kõik vastajad

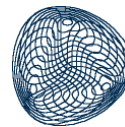
- Suhtun hästi
- Eelistaksin mitte töötada koos vähenenud töövõimega inimestega
- Ma ei soovi koos vähenenud töövõimega inimestega töötada
- Ei oska öelda/sõltub asjaoludest

2. Teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi

2.1. Teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi (1)

Elanike teadlikkus sellest, et Eestis käivitus 2016. aastal töövõimereform, on viimases kahes uuringulaines suurenenud: aprillis oli reformi algamisest kuulnud 66% vähemalt 16-aastastest elanikest, märtsis 64% ja veebruaris 60% (veapiir ~3%). Reformi algamisest on keskmisest sagedamini teadlikud naisterahvad (71%), 50-65-aastased (75%), eestikeelsed (71%), kõrgharidusega (75%) või vähenenud töövõimega inimesed (86%). Keskmisest vähem on reformi algamisest kuulnud meesterahvaste (60%), alla 30-aastaste (50%), muukeelsete (53%), alg- või põhiharidusega (53%) inimeste ning Põhja-Eesti, sh Tallinna elanike seas (60%). Ajalises võrdluses on teadlikkus töövõimereformi käivitumisest kasvanud eelkõige eestikeelsete, madala sissetulekuga või mitte-töötavate inimeste seas. Teadlikkus on enam-vähem võrdset kasvanud nii reformi sihtrühmas kui ka ülejäänud elanikkonnas.

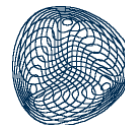
Järgnevalt uuriti inimeste suhtumist töövõimereformi. Enne järgmiste küsimuste juurde liikumist loeti kõigile vastajatele ette selgitus: **2016. aastast pakub riik vähenenud töövõimega inimestele uusi teenuseid, mis aitavad tööd leida ja seal püsida. Uue hindamise läbinud inimesed saavad töövõimetuspensionäri staatuse asemel vähenenud töövõimega inimese staatuse ning töövõimetuspensionari asemel makstakse neile uutal alustel töövõimetoetust.** Seejärel paluti vastajail anda hinnang muudatuste vajalikkusele.

Elanikest 62% peab reformi vajalikuks, et aidata vähenenud töövõimega inimesi paremini tööturule, sealjuures 25% peab muudatusi väga vajalikuks ning 37% pigem vajalikuks. Ebavajalikuks peab muutusi 24%, sealjuures 16% arvab, et muutused pigem ei ole vajalikud, sest vähenenud töövõimega inimesi on väga raske tööturule aidata ning 8% ei pea muutusi üldse vajalikuks, kuna vähenenud töövõimega inimesi ei saa tööturule aidata. 14 protsendil küsitletutest puudus reformi osas selge arvamus. **Viimase kolme uuringulaine jooksul on suhtumine töövõimereformi muutunud kriitilisemaks: kui aprillis pidas reformi vajalikuks 62% elanikest, siis märtsis oli vastav näitaja 67%, veebruaris 70% ning detsembris-jaanuaris 71%.** Vähenenud on just nende inimeste osatähtsus, kes reformi n-ö kindlalt toetasid, hinnates muutusi väga vajalikeks: veebruaris arvas nii 37%, märtsis 30% ja aprillis 25% elanikkonnast. Samaaegselt on suurenenud reformi kriitiliselt suhtuvate inimeste osatähtsus (veebruaris 15%, märtsis 16% ja aprillis 24%). Kindla seisukohata inimeste osatähtsus on kogu uuringuperioodi jooksul püsinud stabiilselt 13-16% piires. **Vähenenud töövõimega inimeste suhtumine reformi on ülejäänud elanikkonnaga võrreldes negatiivsem:** vajalikuks peab muutusi 57% ja ebavajalikuks 35%. Ka selles sihtrühmas on märgata kriitilisuse kasvu. Töövõimereformi rakendumisel esile kerkinud probleemid (taotluste hindamise venimine, järjekorrad rehabilitatsiooniteenustele) võivad vastuseisu reformile ka edaspidi suurendada.

Keskmisest sagedasem on positiivne suhtumine töövõimereformi enam kui 800-eurose sissetulekuga* inimeste (68%) ning Kesk-Eesti (77%) elanike seas. Ebavajalikuks hindavad töövõimereformi lisaks vähenenud töövõimega inimestele keskmisest sagedamini ka 50-65-aastased (35% peab muutusi ebavajalikeks), Kirde-Eesti (36%) või maa-asulate (31%) elanikud. Selge seisukoht reformi vajalikkuse osas puudub keskmisest sagedamini 16-29-aastastel (20%) ning neil, kes pole reformi käivitumisest kuulnud (22%).

Lähtuvalt sellest, kas inimene on reformist kuulnud ning kuidas ta reformi suhtub, saab Eesti elanikud jagada viide rühma: **41% on reformist teadlik ning peab seda vajalikuks, 21% pole reformist teadlik, kuid suhtub muutustesse positiivselt, 6% pole reformist teadlik ning on muutuste vastu ning 18% on reformist teadlik ning suhtub sellesse kriitiliselt. Elanikest 14 protsendil puudub reformi suhtes selge arvamus.**

2.2.Teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi (2)

Viimase teemana uuriti inimeste teadlikkust töövõimereformist nelja väitepaari abil, mille puhul inimene pidi kahest väitest valima selle, mis oli tema arvates kehtiv (õige) väide.

Teadlikkus hindamise aluspõhimõtte ja hindamist teostava institutsiooni muutumisest on kõrgem kui teadlikkus toetuse saamise tingimuste muutumisest. Sellega, et **uues süsteemis muutus hindamise aluspõhimõte ja töövõimetuse asemel hinnatakse nüüd töövõimet, on kursis 65% elanikest ning 54% teab, et töövõime hindamist teostab uues süsteemis Töötukassa. Sellest, et uues süsteemis tuleb teatud osal taotlejatest end töövõimetoetuse saamiseks töötuna arvele võtta, on teadlik 38%, ning sellest, et uues süsteemis sõltub töövõimetoetuse suurus ka vähenenud töövõimega inimese sissetulekute suurus, teab 35%.**

Vähenenud töövõimega inimeste teadlikkus hindamise aluspõhimõtte muutumisest ning töövõime hindamist teostavast institutsioonist on elanikkonna keskmisega võrreldes veidi kõrgem (teab vastavalt 80% ja 69% vähenenud töövõimega inimestest, veapiir ~9%), kuid teadlikkus toetuse saamise tingimustest on samal tasemel kui kogu elanikkonnas üldiselt. Võrreldes kogu elanikkonnaga on vähenenud töövõimega inimeste seas vähem neid, kes väitepaare hinnates kummagi väite kasuks otsustada ei osanud, kuid enam ka neid, kes arvasid, et uues süsteemis on toetuse saamiseks vajalik läbida vaid töövõime hindamine (kuid töötuna arvele võtmine pole vajalik) - nii arvas 64% vähenenud töövõimega inimestest.

Nii aprillikuine uuring kui ka varasemad uuringulained näitavad, et töövõimereformi negatiivselt suhtuvad inimesed on kohati reformist paremini informeeritud kui reformi pooldajad, olles paremini teadlikud toetuse taotlemise tingimustest uues süsteemis – sellest, et teatud osal taotlejatest tuleb end toetuse saamiseks töötuna arvele võtta (48% teab) ning et toetuse suurus hakkab sõltuma ka vähenenud töövõimega inimese sissetulekute suurusest (43% teab). **Seega pole kriitilisus reformi suhtes põhjendatav mitte üksnes vähese teadlikkuse, vaid ka teadliku vastuseisuga läbi viidavatele muudatustele.**

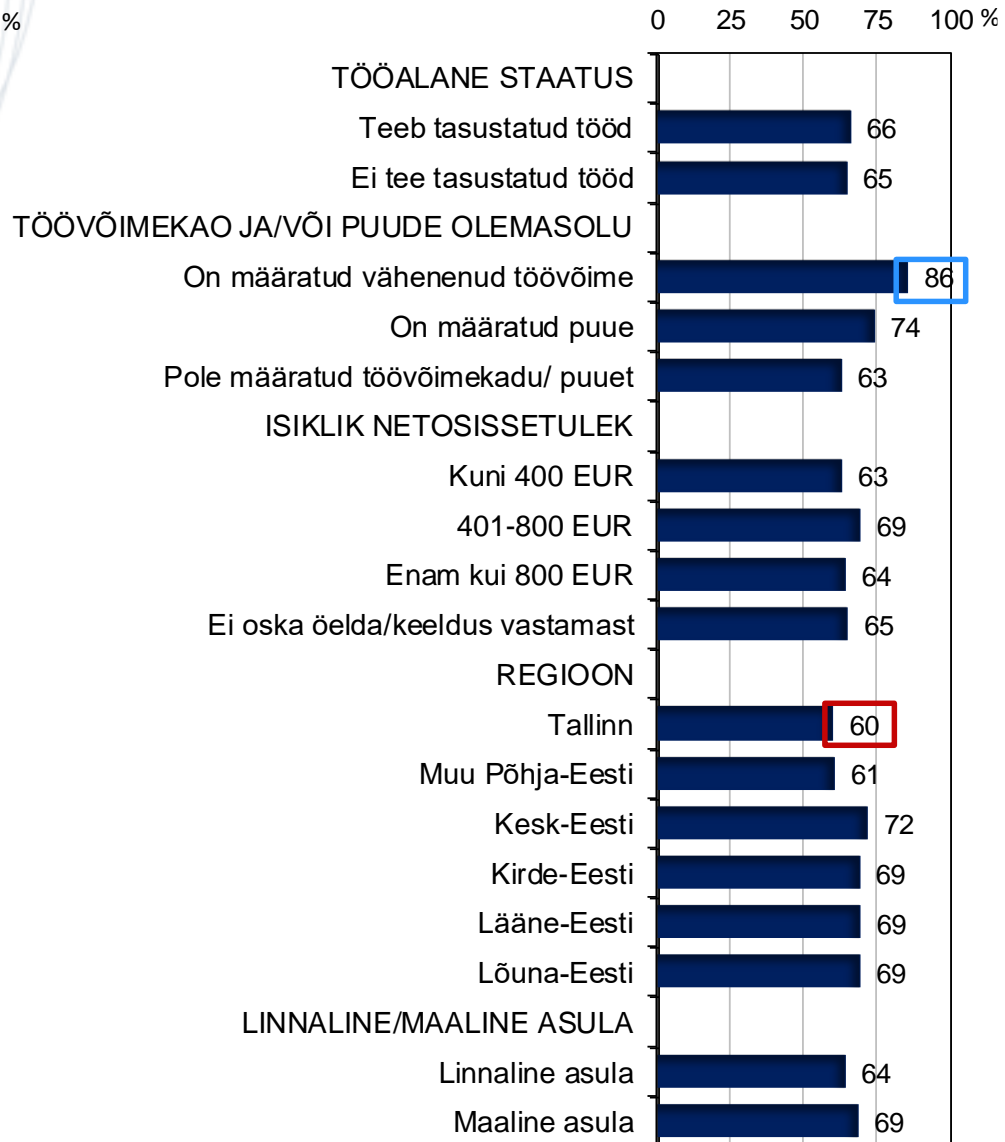
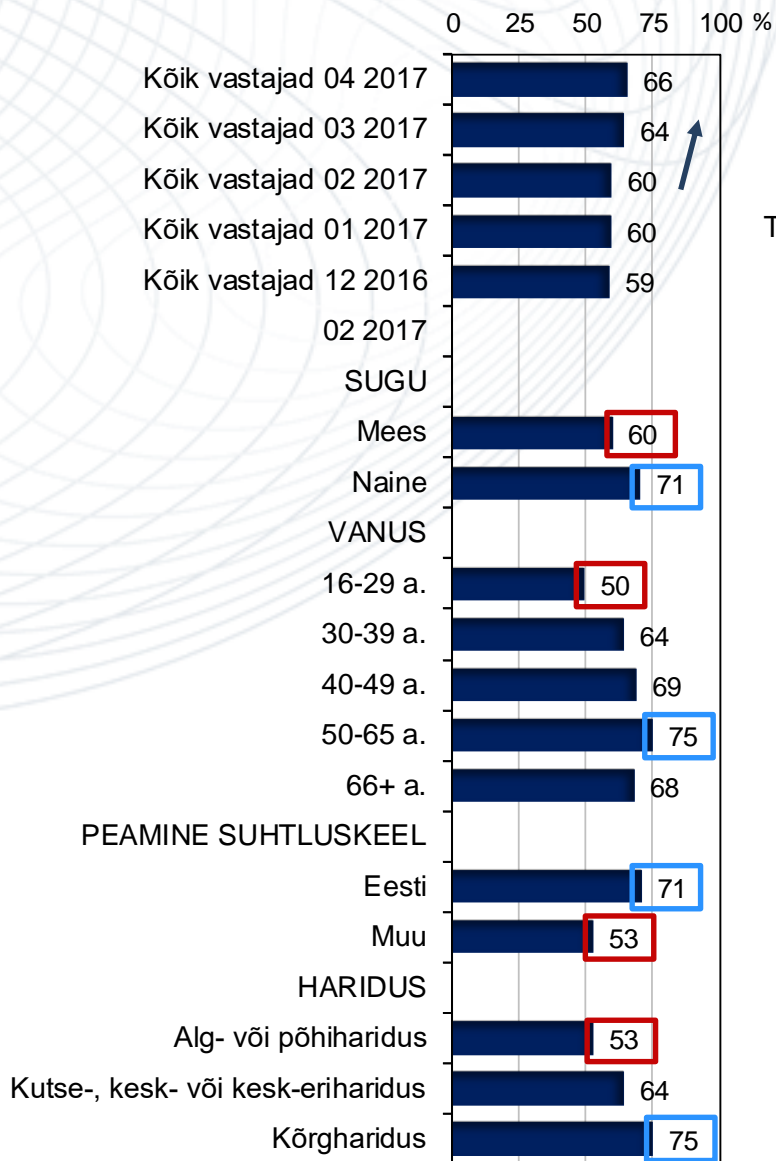
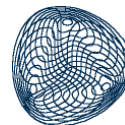
Regioonide võrdluses eristuvad madalama teadlikkusega töövõimet hindavast institutsioonist ja toetuse saamise tingimustest Tallinna elanikud. Kirde-Eesti elanikud paistsid aprillikuises uuringus silma küll keskmisest veidi kõrgema teadlikkusega töövõimet hindavast institutsioonist, kuid jagasid seevastu keskmisest sagedamini ka (eksi)arvamust, et töövõimetoetuse suurus pole uues süsteemis seotud toetuse saaja sissetulekuga.

Viie uuringulaine võrdluses pole teadlikkus töövõimereformist (kaardistatuna nelja väitepaari hindamise kaudu) kogu elanikkonnas kuigivõrd muutunud. Vaid ühe teema osas - et toetuse saamiseks võib olla vajalik töötuna arvele võtmine - on teadlikkus pisut paranenud (detsembris teadis sellest 32%, jaanuaris 34%, veebruaris 36%, märtsis 37% ja aprillis 38%). Vähenenud töövõimega inimeste sihtrühmas on aprillikuu tulemuste põhjal kasvanud teadlikkus hindamise aluspõhimõtte muutumisest (aprillis teadis 80%, varem 59-70%). Jaanuarikuised tulemused näitasid reformi sihtrühmas teadlikkuse kasvu ka töövõimet hindava institutsiooni osas (detsembris teadis 58%, hiljem on teadlikkus püsinud 67-71% vahel).

2.3. Kas olete kuulnud, et Eestis käivitatakse 2016. aastal töövõimereform?

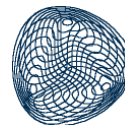
n=kõik vastajad

Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool. Sinise noolega on joonisel tähistatud statistiliselt oluline kasv 95%-lisel usaldusnivool.

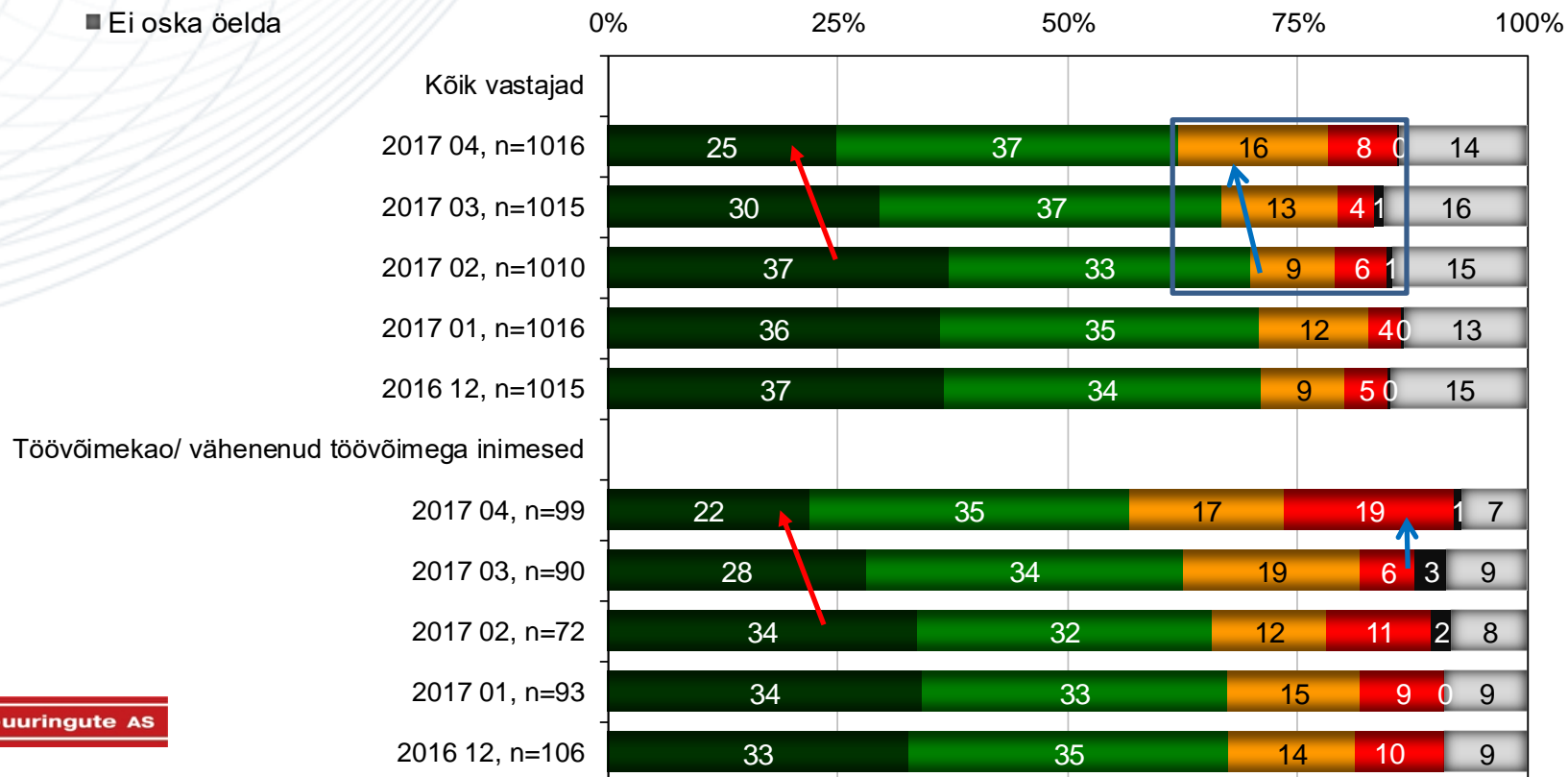

2.4. Milline väide iseloomustab kõige paremini Teie suhtumist töövõimesüsteemi muutmisse ehk töövõimereformi? n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool.

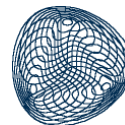

- Muudatused on väga vajalikud, et aidata vähenenud töövõimega inimesi paremini tööturule
- Muudatused on pigem vajalikud, et aidata vähenenud töövõimega inimesi paremini tööturule
- Muudatused pigem ei ole vajalikud, sest vähenenud töövõimega inimesi on väga raske tööturule aidata
- Muudatused ei ole üldse vajalikud, sest vähenenud töövõimega inimesi ei saa tööturule aidata
- Muu
- Ei oska öelda

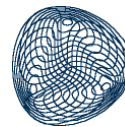
2.5. Milline väide iseloomustab kõige paremini Teie suhtumist töövõimesüsteemi muutmisse ehk töövõimereformi? n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** värviga tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** värviga aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool. **Sinine** nool tähistab statistiliselt olulist kasvu ja **punane** nool statistiliselt olulist langust 95% usaldusnivool.

	Peab muutusi väga/pigem vajalikeks			Pigem ei pea/ ei pea üldse muutusi			Muu/ei oska öelda		
	Märts	Aprill	Muutus (protsendipunktides)	Märts	Aprill	Muutus (protsendipunktides)	Märts	Aprill	Muutus (protsendipunktides)
Kõik vastajad	67%	62%	-5% ↓	16%	24%	8% ↑	17%	14%	-3% ↓
SUGU									
Mees	61%	60%	0%	18%	24%	6%	22%	16%	-6% ↓
Naine	72%	63%	-9% ↓	15%	24%	9%	13%	13%	0%
VANUS									
16-29 a.	71%	68%	-3%	9%	12%	3%	20%	20%	1%
30-39 a.	72%	68%	-4%	11%	19%	9%	17%	13%	-5%
40-49 a.	71%	66%	-5%	18%	24%	6%	11%	11%	0%
50-65 a.	60%	55%	-5%	24%	35%	11%	16%	10%	-6% ↓
66+ a.	64%	57%	-7%	17%	26%	9%	19%	17%	-2%
PEAMINE SUHTLUSKEEL									
Eesti	68%	63%	-5% ↓	17%	24%	7%	16%	14%	-2%
Muu	66%	60%	-5% ↓	16%	25%	9%	19%	15%	-4%
TÖÖVÕIMEKAO JAVÕI PUUDE OLEMASOLU									
On määratud püsiv töövõimekadu/vähenenud töövõime	63%	57%	-6%	25%	35%	10%	12%	8%	-4%
On määratud puue	56%	52%	-4%	31%	32%	2%	13%	16%	3%
Pole määratud töövõimekadu/ puuet	68%	63%	-5% ↓	14%	22%	8%	17%	14%	-3% ↓
TEADLIKKUS TÖÖVÕIMEREFORMIST									
On reformi käivitumisest teadlik	71%	62%	-9% ↓	20%	28%	8%	10%	10%	0%
Pole reformi käivitumisest teadlik/ei oska öelda	60%	62%	2%	11%	16%	6%	29%	22%	-7% ↓
REGION									
Tallinn	75%	69%	-6% ↓	9%	13%	4%	16%	18%	2%
Muu Põhja-Eesti	47%	39%	-8%	35%	55%	19%	18%	6%	-11% ↓
Kesk-Eesti	73%	77%	4%	10%	19%	9%	16%	4%	-13% ↓
Kirde-Eesti	54%	54%	0%	35%	36%	1%	11%	10%	0%
Lääne-Eesti	63%	58%	-6%	20%	23%	3%	17%	19%	3%
Lõuna-Eesti	71%	64%	-6%	9%	21%	11%	20%	15%	-5%
Lõuna-Eesti	71%	64%	-6%	9%	21%	11%	20%	15%	-5%

2.6. Elanikkonna liigitus lähtuvalt nende teadlikkusest ja suhtumisest töövõimereformi n=kõik vastajad

Suhtub reformi positiivselt

Selge seisukoht reformi vajalikkuse kohta puudub 14 protsendil elanikest!

21% elanikest pole reformist kuulnud, kuid oletab, et muutused on vajalikud

Sagedamini kuuluvad sellesse rühma:
16-29-aastased (29%)
Venekeelsed inimesed (31%)
Alg- või põhiharidusega inimesed (30%)

41% elanikest on reformist kuulnud ja peab muutusi vajalikeks

Sagedamini kuuluvad sellesse rühma:
Eestikeelsed inimesed (45%)
Kõrgharidusega inimesed (48%)
Enam kui 800-eurose sissetulekuga (pereliikme kohta) inimesed (52%)
Kesk-Eesti elanikud (52%)

Ei tea reformist

Teab reformist

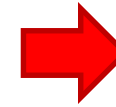
6% elanikest pole reformist kuulnud ning oletab, et muutused pole vajalikud

Negatiivsete arvamuste taga võib olla vastuseis muutustele üldiselt. Rohkem infot töövõimereformist võib selle rühma suhtumist olulisel määral mõjutada.

Sagedamini kuuluvad sellesse rühma:
Harjumaa (v.a Tallinna) elanikud (17%)

18% elanikest on reformist kuulnud ja on muutuste vastu

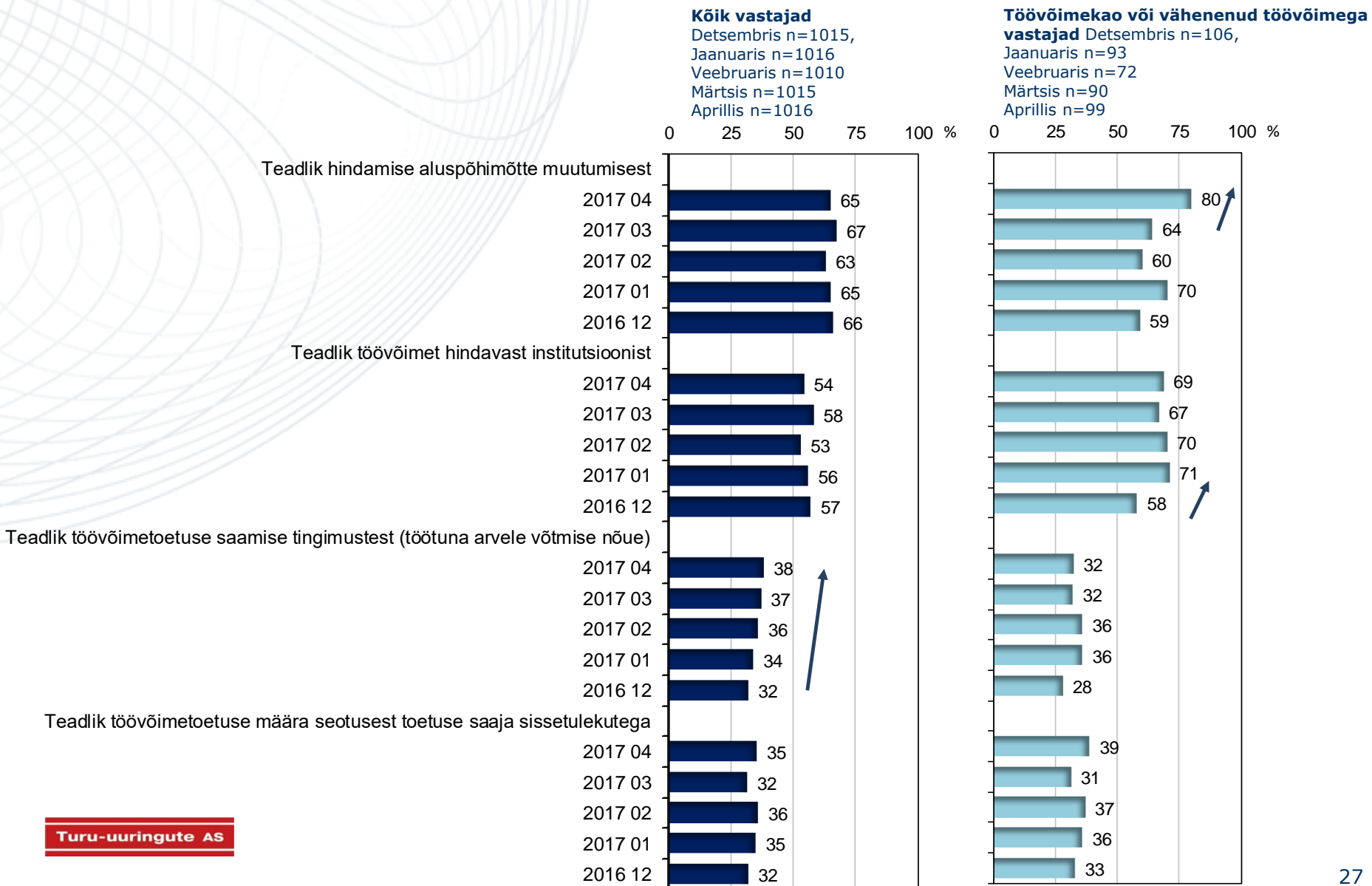
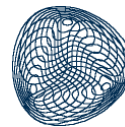

Negatiivsete arvamuste taga on ilmselt vastuseis reformi põhimõtetele ja rahulolematuse reformi elluviimisega. Rohkem infot töövõimereformist võib arvamusi mõjutada, kuid vähesel määral.

Sagedamini kuuluvad sellesse rühma:
50-65-aastased (28%)
Töövõimekaoga/vähenenud töövõimega inimesed (34%)
Kirde-Eesti (26%) või Harjumaa (v.a Tallinna) (38%) elanikud
Maa-asulate elanikud (23%)

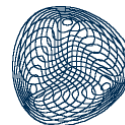
2.7. Teadlikkus töövõimereformi erinevatest aspektidest, n=kõik vastajad

Sinise noolega on joonisel tähistatud statistiliselt oluline kasv 95%-lisel usaldusnivool. NB! Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

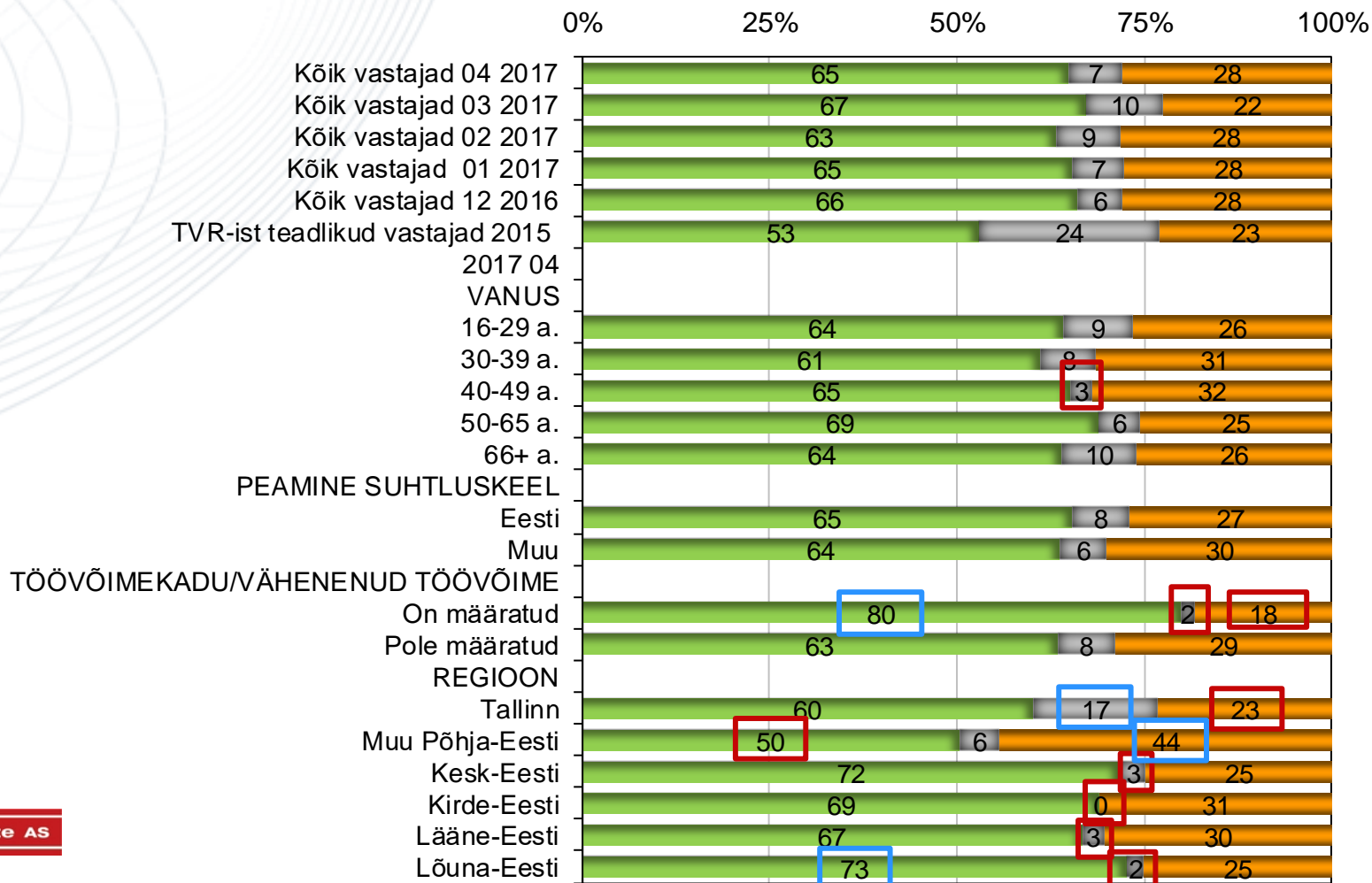

2.8. Teadlikkus hindamise aluspõhimõtte muutumisest. n=kõik vastajad

Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

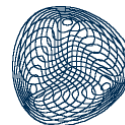

- Uue süsteemiga muutus hindamise aluspõhimõtte: töövõimetuse asemel hinnatakse nüüd töövõimet
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis hinnatakse endiselt töövõimetust, kuid muutus toetuse maksmise kord

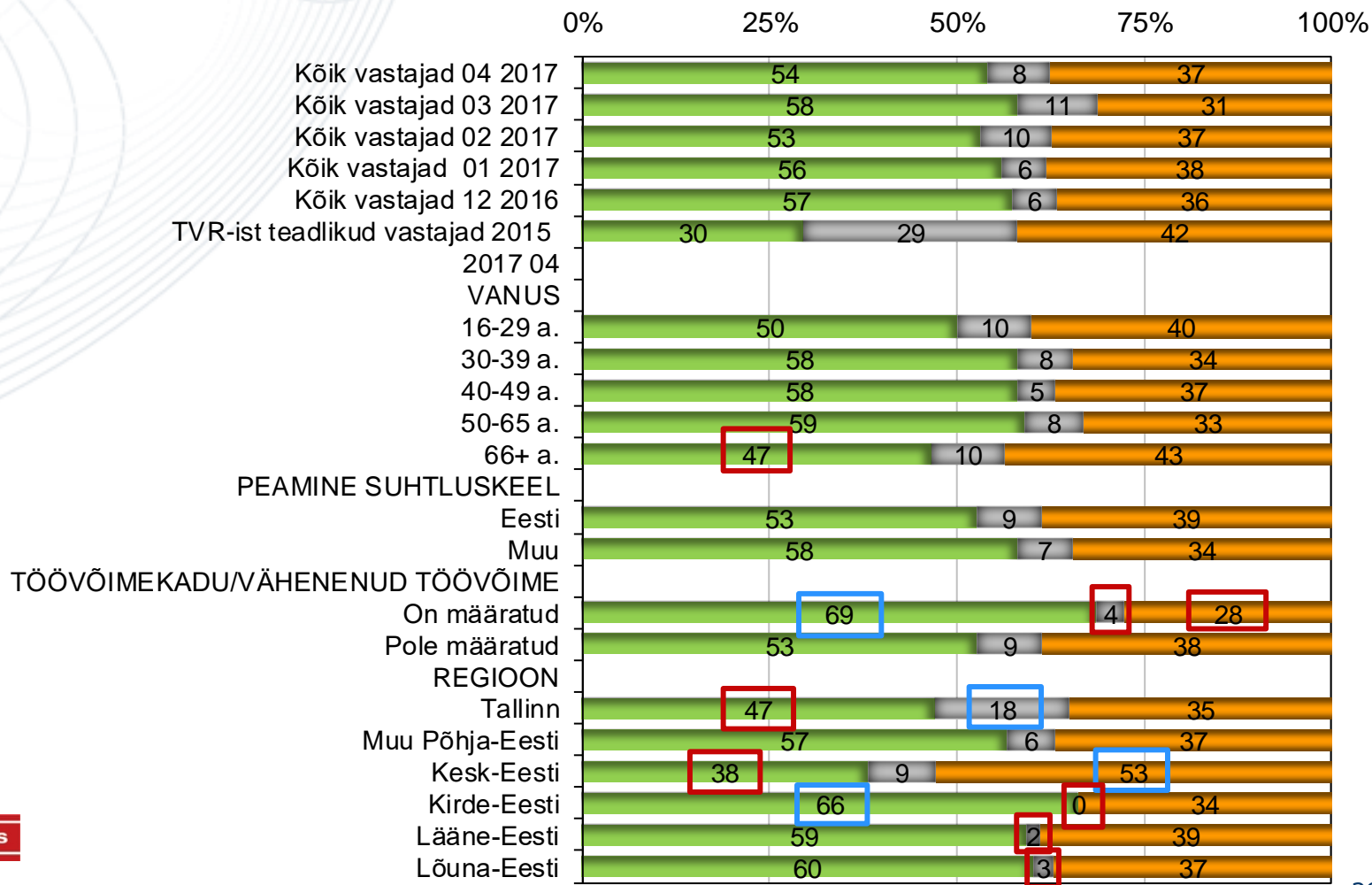

2.9. Teadlikkus tövõimet hindavast institutsioonist. n=kõik vastajad

Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

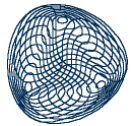
- Uues süsteemis tegeleb tövõime hindamisega töötukassa
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis hinnatakse endiselt tövõimetust, kuid muutus toetuse maksmise kord

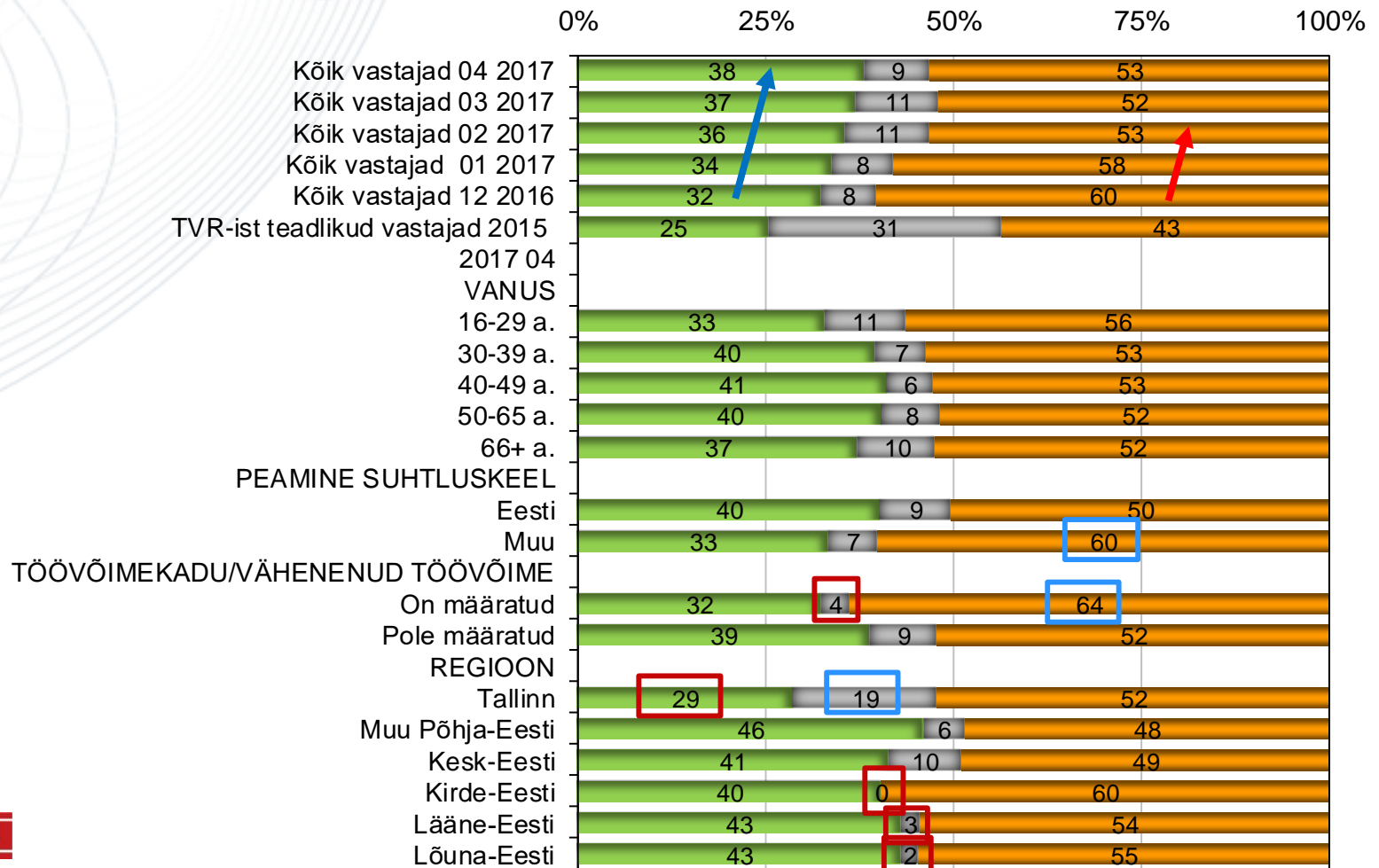
2.10. Teadlikkus töövõimetoetuse saamise tingimustest (töötuna arvele võtmise nõue).

n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool. **Sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool. NB! Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

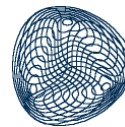

- Uues süsteemis tuleb teatud osal taotlejatest end töövõimetoetuse saamiseks töötuna arvele võtta
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis tuleb kõigil taotlejatel töövõimetoetuse saamiseks läbida vaid tövõime hindamine

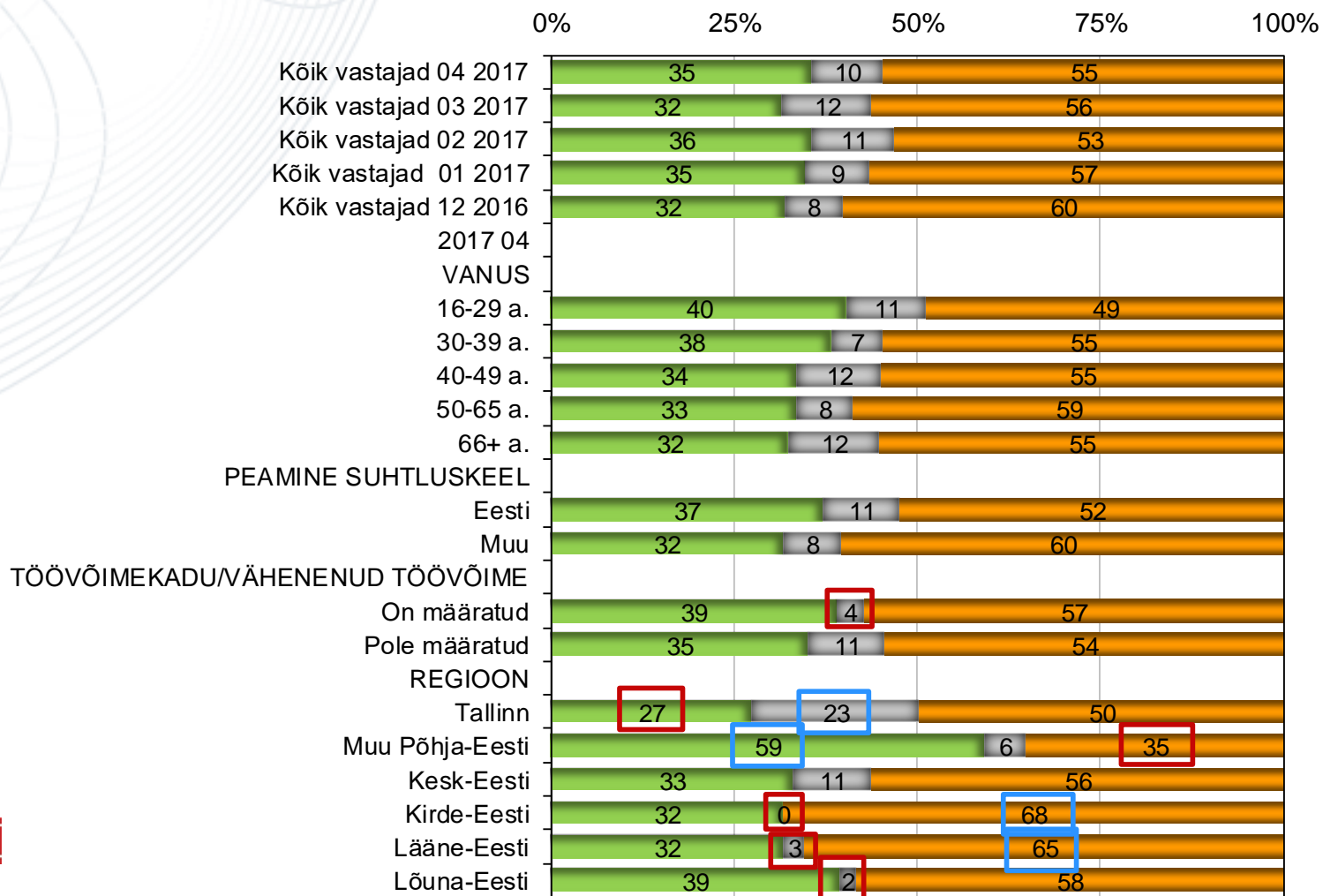

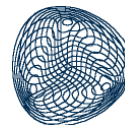
2.11. Teadlikkus töövõimetoetuse määra seotusest toetuse saaja sissetulekutega. n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

- Uues süsteemis sõltub töövõimetoetuse suurus ka vähenenud töövõimega inimese sissetulekute suurusest
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis sõltub töövõimetoetuse suurus ainult sellest, kas inimesele on määratud osaline või puuduv töövõime

Uuringu tellija: Sotsiaalministeerium
Kontaktisik: Liivika Lapp
E-post: liivika.lapp@sm.ee
Tel. (+372) 626 9369

Teostaja: Turu-uuringute AS
Pärnu mnt. 102, 11312 Tallinn
Tel: +(372) 585 29 700

www.turu-uuringute.ee

Projekti juhtimine ja analüüs:
Vaike Vainu
E-post: vaike@туру-uuringute.ee
Tel. (+372) 585 29 709

Küsitlustöö juhtimine: Kristel Merusk

Andmetöötlus: Irina Strapatsšuk